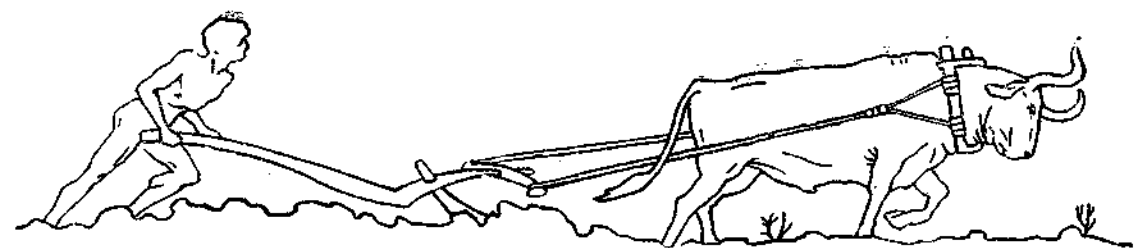

Η ΙΑΞΙΕ ΤΟΥ ΤΥΦΑΛΟΥ -- ΥΓΙΟ

Δ. ΘΕΩΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ -- ΔΡΗΣΑΗ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Θ' 31 ΙΑ-
ΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1909

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ*

Πέντε μακροὶ αἰῶνες εἶχον παρέλθει, ἀφότου ἢ μεγαλοπράγμων πολιτικῆ τοῦ Τουστινιανοῦ εἶχε κατορθώσει νὰ φέρῃ εἰς πρόσκαιρον πραγματοποίησιν τολμηρὰ σχέδια ἀποκαταστάσεως τῆς παλαιᾶς τοῦ κράτους ἀρχῆς εἰς τὴν πρὸ πολλοῦ ἀπολεσθεῖσαν Δύσιν. Ὁ Τουστινιανὸς μόλις ἐπέζησεν εἰς τὸ ἀκροσφαλὲς ἔργον του, καταρεῦσαν μέχρι θεμελίων εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἀκαταγώνιστοι δυνάμεις ἐνήργουν τότε συγχρόνως ἀπὸ τὴν Δύσιν καὶ τὴν Ἀνατολὴν πρὸς καθολικὸν ἀνασχηματισμὸν τοῦ κόσμου. Καὶ κατὰ τὸ παρόν, χάσμα κολοσσιαῖον, πολὺ ταχέως ἀυξάνον, διηνοίγετο μεταξὺ τῶν χωρῶν τοῦ πολιτισμοῦ, τῶν ἐντεῦθεν καὶ πέραν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, τὰς ὁποίας σιενώτατοι πνευματικοὶ δεσμοὶ ἐκράτουν μέχρι τοῦδε ἐπὶ αἰῶνας ἀδιαχωρίστως πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμένας. Παραδόξως μάλιστα ἢ πρὸς τὸν τελειότατον ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν σύνδεσμον προωρισμένη νὰ ἐνεργήσῃ νέα θρησκεία, τοῦλάχιστον ἡ ἐκκλησία της, συνειτέλεσε τώρα αὐτὴ πρώτη, καὶ αὐτὴ κυρίως, εἰς τὸν ὀλέθριον χωρισμὸν. Τὸ δόγμα καταλύει τὰς φωτεινὰς ἰδέας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἡ τυφλὴ πίστις ἐξαπλώνει παχὺ σκότος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοῦς ἄλλοτε ἑλληνικῆς διανοίας. Αὐτὴ εἶνε ἡ θλιβερωτάτη μεταβολή, τὴν ὁποίαν πάσχει ὁ ἀρχαῖος τόσον ὠραῖος καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου λάτρης ποτὲ κόσμος· αὐτὴ εἶνε ἡ χειρόστη βαρβαρότης, εἰς τὴν ὁποίαν περιπίπτει ὁ νέος, τὸν θεῖον Λόγον λατρεύων κόσμος, καὶ ὄχι μόνον ὁ ἀγροῖκος ἐκεῖνος τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ ὁ τρυφῶν ἀκόμη εἰς τὸν πολιτισμὸν του καὶ εἰς αὐτὸν ἐναβρου-

νόμενος — παλαιὸς πλέον καὶ αὐτὸς ἑλληνικός. Ἡ ἀποξένωσις εἶνε πλήρης, ἤδη κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα καὶ ἀπὸ τὸν ἑβδομον ἀκόμη, ἀφοῦ ἡ ἔχθρα εἶχε γεννηθῆ πολὺ πρωτίτερα. Ἡ Δύσις ἀποκηρύττει διὰ τῶν παπῶν της τὴν Ἀνατολὴν, καὶ ὁ βυζαντινὸς ἑλληνικὸς κόσμος ἀποστρέφει δλότιστα τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τὴν Δύσιν. Καμμία κοινὴ θυσία δὲν προσφέρεται πλέον ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου συγχρόνως καὶ εἰς τὴν Ἄλτιν, κανεὶς φιλόσοφος τῆς ἀθηναϊκῆς Στοᾶς δὲν ἔχει πιστότατον μαθητὴν τὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Καισάρων. Τοιοῦτοτρόπως σχηματίζεται ὁ μεσαιωνικὸς κόσμος· καὶ αὐτὸς εἰσέρχεται πλέον εἰς τὸν ἰδικὸν του δρόμον, ἄλλον εἰς τὴν δυτικὴν, τὴν φραγκικὴν ἢ εἰπωμεν τώρα Εὐρώπην, καὶ ἄλλον εἰς τὴν ἑλληνικὴν Ἀνατολὴν. Ἐκότεροι πρὸς τὰ ἴδια τέλη, καὶ ἡ διάστασις ἀυξάνει ὅσον πλησιέστερα φέρονται οἱ δύο κόσμοι πρὸς αὐτὰ. Ἄλλ' ἐνῶ ἡ Δύσις μορφώνει τὸν ἰδικὸν της, ἀκραϊφνῆ εὐρωπαϊκὸν βίον — καὶ πολιτισμὸν μετ' οὐ πολὺ — ἡ ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ περισυναίγεται καθ' ἑαυτήν, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὀθουμένη πρὸς τὴν Ἀσίαν με ὀλόκληρον τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ νέον τώρα θρησκευτικὸν της σύστημα, τὸ ὁποῖον βαθέως διὰ τῶν δύο ὁδῶν, τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκκλησίας, εἰσχωρεῖ με τὰς παντοίας του ἐπιδράσεις εἰς ἅπαντα τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἔθνους καὶ εἰς ἅπαντα τὸν ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν βίον. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 11^{ου} αἰῶνος ὁ χωρισμὸς εἶνε τέλειος. Οἱ παλαιοὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος, μίαν ψυχὴν εἰς δύο σώματα φέροντες Λατινοἑλληνες ἀδελφοὶ δὲν γνωρίζουν καὶ δὲν ἀναγνωρίζουν πλέον ὁ εἰς τὸν ἄλλον.

* Διάλεξις γενομένη εἰς τὸ Ῥδεῖον Ἀθηνῶν τὴν 5 Ἰανουαρίου ε. ἔ. (ἡ τρίτη τῶν ὑπὸ τῆς γαλλοφώνου ἐφημερίδος «ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος» ἐσχάτως ὀργανωθεισῶν).

Ἄλλ' εἰς τὸν χρόνον ἀκριβῶς τοῦτον ἐπέρχεται καθολικὴ ἀλλοίωσις τῶν πραγμάτων πάλιν.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ — ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΠΟΥΛΕΣΟΝΑ

πάντων ομολογουμένως ή άριστοτεχνική έπική χρήση εξαιρετως δικαιολογει την προς αυτον τον μεγαν άουδον της Ίωνίας σύγκρισιν του λαϊκου της Κρήτης ποιητου. Πραγματικως ουδεις κατωτερος, αλλ' αυτος ο σοφος Κοραής απεκάλεσεν "Ομηρον της δημώδους νεοελληνικής λογοτεχνίας τον άπλοικον του Έρωτοκριτου ποιητην. Και ο ελληνικος λαός, με το πανελληνιον δημοψήφισμα του, έδικαίωσε πληρέστατα την προσηγοριαν ταυτην. Έπι τρεις αιώνας προσφιλέστατον αυτου ανάγνωσμα εις πασαν πόλιν και τόπον ειχε τον Έρωτόκριτον και οτε περι τας αρχάς της παρελθούσης εκατονταετηρίδος οι ξένοι περιηγηται ήρχισαν ακριβέστερον να γνωρίζουν την Ελλάδα, με θαυμασμον άνεγνώρισαν και εις τουτο το πνευματικόν κτημά της αξίαν υπέροχον.

Έκτοτε το έπος του Κρητος θραυφου εξηφανίσθη σχεδόν από τας χειρας του ελληνικου λαου, αν και εις την Κρήτην τουλάχιστον ζωηρά εινε ακόμη ή ανάμνησις του και μέρη αυτου υπό των θραυφών του λαου τραγουδούνται, το όνομα δέ του Έρωτοκριτου και εις την Ελλάδα όλην

τας δοκιμασίας των έρωτοπαθών εις τα λαϊκά δίστιχα συμβολίζει:

Του Ρωτόκριτου τα πάθη
τά παθα για μαν άγάπη.
Ξένος για σένα κ' έρημος στον κόσμον έφυγούσα,
καθώς και ο Ρωτόκριτος διά την Άρετούσα.

Άλλ' οι χρόνοι εν γένει και μετ' αυτών τα ήθη και αι ιδέαι και τα ποιητικά ιδεώδη μειτεβλήθησαν από της εποχής εκείνης ριζικώς. Μετά της αρχής των Φράγκων, καταλυθείσης μετ' αφοκτών θυσιών και εις την Κρήτην το 1669, συνεξέλιπον και αι ιδέαι, τας οποίας ή Δύσις ενεφύσησεν εις το έθνος προς ουδεμίαν βλάβην και φθοράν, αλλά μάλιστα προς ανακαίνισίν του. Ο ίπποτισμός παρήλθε, ανεπιστρεπτι δέ μετ' αυτου και ή ίπποτική ποιησις, ήτις εθέρμανε και εξωογόνησε την Ελλάδα καθ' όλην την πολλαχώς σπουδαίαν δι' ήμās πρώτην περιόδον της νέας μας, της καθαρως νεοελληνικής πολιτιστικής και πνευματικής ιστορίας. Κατά την δύσιν της ποιήσεως εκείνης άνέτελλεν ήδη εις τα όρη της Ελλάδος ή θωμαλέα, από όλως διόλου διάφορον πνεύμα ζωογονουμένη δημοτική αυτης ποιησις, με τους κλέφτας και τα κλεφτόπουλά της ως

ήρωας αντί των ίπποτων και άρχοντοπούλων της, και με την Έλληνίδα της πατριαρχικής ελληνικής οικογενείας ως ήρωίδα της:

Σαράντα δυο κλεφτόπουλα μιá κόρη άγαπούσαν,
κόρη πανάφρια κι' άμορφη και στα φλωριά χωσμένη.
Μιá κυριακή και μιá λαμπρή που χορεύαν άντάμα,
κι' ένας την τήρατ' άπ' εδώ κι' άλλοι την χαιρετούσι,
ή κόρη ποϋταν φρόνιμη, τους κράζει και τους λέγει.
«Μέσα στο περιβόλι μου στη μέση στην αυλή μου
έν' ένας βράχος παλαιός, λιθάρι ριζωμένο,
και που τον σκώσ' από τ' έσας, γυναίκα να με πάρη».—
Κανείς δέν αποκρίθηκε, κανείς δέν πολογιέται,
και της Μαρίας ο ψυχογιός, τ' αξιο το παλληγάρι,
με τόνα χέρ' τό σκωσε, στην πλάτη του τό βάνει.
«Μην κοκινίζης λυγερή κ' έλα στην άγκαλιά μου».—

Και ή νέα μας, τεχνική πλέον ποιησις, της οποίας ολίγους γλυκείς φθόγγους θα έχετε μετ' ολίγον

ν' ακούσετε παρατιθεμένους εις το εκ του Έρωτοκριτου ακρόαμα¹, εκ ταυτης της εθνικής πηγής θα έχη να λάβη τας πρώτας εμπνεύσεις της. Άλλ' αι άναμνήσεις μεγάλων εποχών της νέας ελληνικής ιστορίας θα μας φέρουν πάντοτε προς τους πρώτους αιώνας της εκ των μέσων χρόνων αναγεννωμένης Ελλάδος και ο γλυκός της ψυχής πόθος προς το παρελθόν πάντοτε θα μας προσκολλά εις τας θαυμαστάς ποιητικάς εκείνου μορφάς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

¹ Άπηγγέλθησαν μετá την διάλεξιν τεμάχια τινά του Έρωτοκριτου και εκ των Ειδυλλίων του κ. Γεωργίου Δροσίνη *Η λυγερή κι' ο ήλιος και ή «Καλόγερα»*.

ΣΗΜ. Την περι του Έρωτοκριτου βιβλιολογίαν ιδε εν *Κρουμβάχε*, *Ίστορία της Βυζαντινής λογοτεχνίας*, τόμ. 3, σελ. 169 έ. Βιβλιοκρισίαν περι του βιβλίου του *Α. Γιάννου*, *Περι Έρωτοκριτου και του ποιητου αυτου*, 1889, έγραψεν ο *Ίω. Δαυβέργης* εν *Έβδομάδι της 3 και το Ίουνίου 1889*. Γερβ. και *Karl Dieterich*, *Geschichte der byzantinischen und neugriechischen Litteratur*, 1902, σελ. 83 έ.— Εις ένα τόμον της *Kultur der Gegenwart* αναφέρει τον Έρωτόκριτον και ο *Thumb* καθηγητής του εν *Marburg* Πανεπιστημιου εις την περι της νεοελληνικής λογοτεχνίας μελέτην του.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ — ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΜΠΟΥΛΕΣΟΝΑ

Σ' ΑΝΑΘΥΜΑΜΑΙ

Τῆς Κυρίας Μ.

Μυριστικό τὸ εἶναι σου
— Σὰν ἀπὸ θυμιατῆρι
Καθάριο μοσχολίβανο —
Ἀπλώθη ὄλογυρά μου.
Καὶ τ' ἀναπνέει μου ἡ ψυχὴ
Σὰν περπατῶ μονάχος,
Στὸν κάμπο, ἢ σι' ἀκροθάλασσο,
Στὸ ξύπνιο, στὰ ὄνειρά μου.

Στὴν πονεμένη ὄψη σου
Ὁ νοῦς μου ἀναδρομαίει,
Στὰ πικραμένα χεῖλη σου,
Στὴν ἱερὴ ματιὰ.
Καὶ στῆς φωνῆς τὸ δάκρυο
Ποῦ σιγαλὰ κυλάει,
Ἀπ' τὴν πηγὴ, στὴ λύκηθο
Τῆ μαύρη μου καρδιά.

Πόσες φορές μοῦ στέγνωσεν
Ὁ Ζέφυρος τὸ δάκρυ.
Πόσες φορές στοῦ μοναχοῦ
Τοῦ βράχου ἐκεῖ τὴν ἄκρη
Τὸ πέλαο δὲν ἀγνάντεψα,
Δὲν ἔκλαψα γιὰ σένα
Ὅπου κοντὰ μου βροίσκεσαι
καὶ σὰν νάσαι στὰ ξένα.

Η ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΙ Η ΑΛΒΑΝΙΑ *

* Ὁ λιμὴν τῶν Ἁγίων Σαράντα. — Λυκούρειον. — Ποσειδίων. — Ἀκροκεραυνία ὄρη. — Τεπελένη. — Χειμάρρα. — Ἡ κόμη Ἁγίων Σαράντα. — Ἱστορία αὐτῆς. — Οἰκτρά ἢ κατάστασις ἐν ἣ διετέλει ἐν ἔτει 1886. — Ἀναχώρησις ἐξ Ἁγίων Σαράντα. — Λεκανοπέδιον τοῦ Δελβίνου. — Ὁ ποταμὸς Σάνθος. — Ἡ κοινὸς Νίβιτσα ἢ ἀρχαία πιθανῶς Μαιανδρία. — Ἱστορία αὐτῆς. — Ἡ κόμη Ἁγίων Βασιλείου καὶ ἡ ἱστορία αὐτοῦ.

Τὰς μελέτας ἡμῶν ἠναγκάσθημεν νὰ διακόψωμεν, διότι ἡ θύελλα ἔπαισε καὶ ὁ «Ἐσπερος» ἄρας τὰς ἀγκύρας ἐξῆλθε τοῦ ὄριου τοῦ Βου-

* Ἐκ τοῦ ἀδημοσιεύτου ἔργου περὶ τῆς Β Δ Ἠπειροῦ καὶ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γεν. Προξένου τῆς Ἑλλάδος Κων. Σκωτίδη γραφέντος ὅτι ἦτο ἐκεῖ Πράξιμος.

Πόσες φορές δὲν ἔπαιξε
Μαζί μου τὸ κρινάκι
Τοῦ καϊκιοῦ, ἐκεῖ μακρὰ...
Ὡ κατάσπρο πανάκι!
Σὰ μίαν ἐλπίδα π' ἀνθισες
Στὸν κάμπο τῶν νερῶν!
Τὸ φούσκωνε κάθε φορά
Τ' αὔγεινόν ἀγέρι
Καὶ τάχα πὼς ἐπρόσμενα
Κοντὰ μου νὰ σε φέρῃ.

Πόσες φορές στὸ σικερό
Τὸ μοναχὸ τὸ δρόμο
Ποῦ σιγοκλαῖν εὐκάλυπτοι
Μὲ ξέπλεχα μαλλιά,
Πόσες φορές δὲ νύχτωσα
— Τάχα πὼς καρτερῶ —
Μὲ τὴν ψυχὴ περιλυπη
Μὲ τὴν καρδιά βαρειά...

Στὴν πονεμένη ὄψη σου
Ὁ νοῦς μου ἀναδρομαίει,
Στὰ πικραμένα χεῖλη σου,
Στὴν ἱερὴ ματιὰ.
Καὶ στῆς φωνῆς τὸ δάκρυο
Ποῦ σιγαλὰ κυλάει,
Ἀπ' τὴν πηγὴ, στὴ λύκηθο
Τῆ μαύρη μου καρδιά.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

θροῦ τοῦ καὶ ἤρξατο πλέων πρὸς τοὺς Ἁγίους Σαράντα.

Ἦδη βλέπομεν πρὸς Ν. μὲν τῶν Ἁγίων Σαράντα τὸν λόφον τοῦ Λυκούρειου μετὰ τῶν ἑρειπίων τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ὁμωνύμου χωρίου¹ καὶ τὸ μέρος, ὅπερ ἀπετέλει τὸ ἀκρωτήριον τῆς Χαονίας Ποσειδίων, πρὸς Β. δὲ τὴν μακρὰν σειρὰν

¹ Ἐκεῖ ἀπέβη πρῶτον ἐν ἔτει 1878 ἑλλ. ἐπαναστατικὸν σῆμα ὅπερ ἐσκόπει νὰ ἐξεγείρῃ τὴν Ἠπειρὸν καὶ Ἀλβανίαν ἄλλ' ἀποτυχὸν διεσπάρη τῆδε κακείσε καὶ μόλις κατάρθωσε νὰ σωθῇ ἀπὸ τῶν ἐπιθέσεων τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ καταφυγὸν εἰς Ἑλλάδα. Τὸ χωρίον Λυκούρειον κατεστράφη ἀρδην βομβαρδισθὲν ὑπὸ τῶν ὀθωμανικῶν πλοίων.

τῶν Ἀκροκεραυνίων ὄρεων, ἐπικειμένην τῆς θαλάσσης ἀπὸτομον καὶ ξηρὰν ἀπὸ τῆς ἀπέναντι τοῦ Αὐλῶνος γλώσσης τοῦ ἀκρωτηρίου Λιγκουέτας, μέχρι τοῦ μέρους ὅπερ ἐβλέπομεν ἐκ τοῦ ἀεροπλοίου ἐγγὺς τῶν Ἁγίων Σαράντα, καὶ διήκουσαν μέχρι τοῦ Βουθροῦτο.

Ὅπισθεν τῆς φαλακρᾶς ταύτης σειρᾶς τῶν ὄρεων, ἧτις διακόπτεται ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ τοῦ εὐρέος λιμένος Πανόρμου, ἐκτείνεται ἡ Διαπορευιὰ ἢ ἐγκλείουσα τοὺς τολημεροὺς μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐλαστικῶς τὴν καρδίαν Λιάπιδες, ἢ Τεπελένη ἢ πατρὶς τοῦ νέου Ἰουγούρθα τῆς Ἀλβανίας, καὶ εἰς οὐχὶ πολὺ μακρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν Ἁγίων Σαράντα ἢ Χειμάρρα, ἢ ἀρχαία πιθανῶς πόλις τῆς Χαονίας Χίμαιρα καὶ τὸ ὁμώνυμον αὐτῆ διαμέρισμα.

Ἐπὶ τῆς σειρᾶς τῶν Ἀκροκεραυνίων ὄρεων πρὸς Ν. τῆς Διαπορευιᾶς εἰς ἀπόστασιν ἑπτὰ περίπου λευγῶν ἀπὸ τοῦ μέρους ὅπου συναντῶνται οἱ ποταμοὶ Ἀφῶς καὶ Σουτοίστα καὶ οὐχὶ μακρὰν τῆς κόμης Νιβίτσης ἔκειντο παρὰ τὴν παραλίαν αἱ ἀρχαῖαι πόλεις Ἀπολωνία καὶ Ἀμαντία¹, ὧν σώζονται ἔτι ἑρείπια ἀκροπόλεως καὶ τεμάχια κίωνων. Ὀλίγον κατωτέρω μεταξὺ τῶν χωρίων Κηπαροῦ καὶ Πικέρνης ἔκειτο ἡ πόλις Σοποτόν, σημαίνουσα κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν καὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἕνεκα τοῦ ὄχρου φρουρίου τῆς, οὐτινος σώζονται ἑρείπια καλούμενα σήμερον τὸ Κάστρον τοῦ Γραικοῦ.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ὁ «Ἐσπερος» ἠγκυροβόλησεν ἐν τῷ ὄρμῳ τῶν Ἁγίων Σαράντα.

Οἱ Ἁγιοί Σαράντα ἦν ὁ πρῶτος² λιμὴν τῆς Χαονίας καὶ πολυάνθρωπος πόλις ὀνομαζομένη Ὀγγησμος ἢ Ἀγγησμος. Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶχε, κατὰ τὸν Μελέτιον, ἐπίσκοπον καὶ ναὸν φέροντα τὸ ὄνομα τῶν Ἁγίων Σαράντα, ὅπερ βαθμυδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, προϊόντος τοῦ χρόνου, μετεδόθη καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐπικρατήσαν τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Ἀγγήσμου. Τοῦ ναοῦ τούτου σώζονται σήμερον ἑρείπια τινα.

Βραδύτερον περὶ τὸν 6^{ον} μ. Χ. αἰῶνα οἱ Ἁγιοί Σαράντα ἠρημώθησαν ὑπὸ τῶν Γότθων, ἔκτοτε δὲ φαίνεται ὅτι ἐξηφανίσθησαν ἐντὸς τῶν ἑρειπίων τῆς καταστροφῆς, διότι οὐδαμῶς τῆς ἱστορίας ἀπαντῶσι μέχρι τοῦ ἔτους 1822, ὅτε ὁ τουρκικὸς στόλος ὁ ἀποσταλεὶς ὑπὸ τῆς Υ. Πύλης κατὰ τοῦ Ἀλῆ - Πασᾶ ἠγκυροβόλησε κάτωθεν τῶν Ἀκροκεραυνίων ὄρεων, οἱ δὲ Ἁγιοί Σαράντα μετὰ τοῦ μικροῦ φρουρίου τῶν κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Μπαμπά-πασᾶ.

Σήμερον³ οἱ Ἁγιοί Σαράντα εἶναι ἐμπορι-

κὸς μόνον σταθμὸς περιέχων περὶ τοὺς τριάκοντα ἀθλίους οἰκίστους, ἐν οἷς διαρκοῦσι τὰ γραφεῖα καὶ αἱ κατοικίαι τοῦ Μουδίου¹, τοῦ τελῶνου καὶ τῶν πρακτόρων τῆς Ἑλλ. ἀεροπλοϊκῆς εταιρίας καὶ τοῦ Λόυδ, ἀποθῆκαι τινὲς ἐμπορευμάτων, ἀποστελλομένων εἴτε ἐν Κερκύρας εἴτε ἐν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἠπειροῦ καὶ Ἀλβανίας, καὶ αἱ κατοικίαι ἐμπορικῶν τινῶν καταδικασμένων νὰ ζῶσιν ἐκεῖ.

Διὰ τοῦ σταθμοῦ τούτου, ὡς ὑψηλότερον διὰ τοῦ Αὐλῶνος, γίνεται ἡ ἐξαγωγή τῶν ὀλίγων προϊόντων τῆς Β Δ Ἠπειροῦ καὶ κάτω Ἀλβανίας καὶ ἐνίοτε τῆς κεντρικῆς Ἠπειροῦ καὶ ἡ εἰσαγωγή τῶν ἀναγκασιούτων αὐταῖς ἐμπορευμάτων.

Τὴν ἐμπορικὴν ταύτην σπουδαιότητα τοῦ σημείου τούτου τῆς Β Δ Ἠπειροῦ οὐδὲ νὰ φαντασθῇ δύναται ὁ ξένος ὁ τὸ πρῶτον ἐπισκεπτόμενος τὰ μέρη ταῦτα. Ὅταν ἴδῃ τοὺς ὀλίγους οἰκίστους ἀτάκτως καὶ ἐντὸς τοῦ βορβοῦρον βυθισμένους, ὅταν γυμνόπους λεμβούχος ἀναλαμβάνῃ διὰ σεσηπυίας λέμβου νὰ ἀποβιβάσῃ αὐτὸν οὐχὶ ἐπὶ προκυμαίας, διότι δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, εἰς ἣν ὄμως δὲν δύναται νὰ πλησιάσῃ, διότι τὰ ὕδατα εἶναι ἀβαθῆ, καὶ εἶναι ἠναγκασμένος ἢ νὰ ἐξέλθῃ πηδῶν ἐπὶ τινῶν λίθων ἐροισμένων τῆδε κακείσε, καθ' ἣν περιπτώσιν δὲν ἐξέρχεται ἀβροχοὺς ποσὶν, ἢ νὰ ἐπιβῆ τῶν ἰσχυρῶν ὀμοπλατῶν τοῦ λεμβούχου, πᾶν ἄλλο δύναται νὰ φαντασθῇ ἢ ὅτι οἱ Ἁγιοί Σαράντα εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν.

Ἐν τῷ ἀθλίῳ τούτῳ μέρει, οὐτινος οἱ ὀλίγοι κάτοικοι ἔχουσιν ὡς μόνην παρηγορίαν καὶ διασκεδάσιν τὴν εὐκολίαν, μεθ' ἧς δύναται νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν κατέναντι κεκμένην Κέρκιον, ὡφείλον νὰ διέλθω τὴν νύκτα, διότι εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νυκτερινὸν ταξίδιον εἰς τὰ μέρη ταῦτα, εἰς ἃ ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἀμαξιτῆς ὁδοῦ², εἶναι ἐντελῶς ἀγνωστος ἢ ἀμαξα, μόνον δὲ μέσον συγκοινωνίας εἶναι οἱ ἵπποι καὶ οἱ ἡμίονοι.

Οὐδαμῶς ἄλλοῦ πιστεύω ὅτι ἡ φιλοξενία θὰ εἶναι τόσον πολῦτιμος καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ξενοκλήτου πρὸς τὸν ξενοκλήτον τόση, ὅση ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τοιαύτην καὶ ἐγὼ ἠσθάνθημι πρὸς τὸν ξενοκλήτῃ με κατὰ διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ Κ^{ον} Παμύχαν, διότι εἶναι φρικώδης ἡ διανυκτερεύσεις ἐν τῷ ὄρησιν καὶ ἠρειπωμένῳ χανίῳ, ὅπερ χρησιμεύει ὡς ξενοδοχείον εἰς τοὺς ταξιδιώτας τοὺς μὴ δυνηθέντας νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐντὸς τῆς ἡμέρας³.

Τὴν ἐπιούσαν ἠγγέρθη λίαν πρωῖ. Τελεῖα

¹ Κατὰ τὴν διοικητικὴν διαίρεσιν τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους ὁ Μουδίας εἶναι ὁ κατώτατος διοικητικὸς ὑπάλληλος.

² Ἦδη ὑπάρχει τοιαύτη.

³ Βεβαίως ἢ κατάστασις σήμερον θὰ εἶναι καλλίτερα.

¹ Rouqueville voyage dans la Grèce. Τόμ. Α'. σ. 274.

² Ἡ Χαονία εἶχε καὶ τὸν λιμένα Πάνορμον εἰς τὸ μέσον τῶν Κεραυνίων ὄρεων (Στραβῶν).

³ Ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1886 ὅτι ὁ γράφων ἀπεβίβασθη ἐκεῖ ἔκτοτε θὰ ἐπῆλθε μεταβολὴ ἐπὶ τὰ βελτίω.

γαλήνη είχε διαδεχθή την θύελλαν, ήτις έμαινεται τας προηγουμένας ήμέρας τὰ νέφη τὰ όποία εκάλυπτον τόν όρίζοντα είχαν διαλυθή και ό ήλιος στίλβων έδιδε ζωήν εις τόν τόπον, όστις την προτιεραϊαν μου είχε φανή αληθής τάφος.

Οί Ιπποι ός είχαν ζητήσει είχαν φθάσει εις Δελβίνον, και ό οδηγών αυτούς άρειμάνιος άλβανός φορών την λευκήν φουστανέλλαν και τὰ περιαργυρωμένα όπλα του με προσεκάλεσεν όπως Ιππεύσω.

Ανήλθομεν επί του λόφου του δεσπόζοντος των Αγίων Σαραντα δι' όδου πρό όλίγου χρόνου κατασκευαζομένης. Έκ της κορυφής αυτού αποκαλύπτεται πρό των όφθαλμών ευρόν και γραφικόν λεκανοπέδιον διαρροόμενον υπό του ποταμίσιου Παύλας, του άρχαίου Ξάνθου, όστις πηγάζων εκ του όρους Τσοραϊδέ (Tchoraïdés) εκβάλλει εις την λίμνην Πιλόδι (Pélode).

Μεταξύ του ποταμίσιου τούτου και της Βιστρίτσας και εις άπόσεισιν ήμισίας ώρας από του Δελβίνου άπαντώσιν έρείπια τειχών ύδραγωγείων και οικιών και τινα κιονόφρανα γοτθικά. Ο Πουκεβιλ φρονεί, μη στηριζόμενος όμως επί μαρτυρίας τινός ιστορικής, ότι ύπηρχεν εκει ή άρχαία πόλις Φοινίκη, ήν μνημονεύουσιν ό Σιράβων, ό Πτολεμαίος και ό Προκόπιος.

Πρός βορράν του λεκανοπεδίου τούτου διακοπτομένου έναχοϋ υπό λοφίσκων τινών χλοερών και έκτενομένου μέχρι της πόλεως του Δελβίνου φαίνεται έφ' ύψηλοϋ λόφου των Αεροκεραυνίων όρέων ή Νίβιτσα, πλουσία κωμόπολις οικουμένη υπό Έλλήνων, και όλίγον κατωτέρω τó υπό Έλλήνων επίσης οικούμενον χωριόν Αγιος Βασίλειος.

Εις Νίβιτσαν είχε καταφύγει έν έτει 1648 ό άπεσταλμένος του Πάπα Νεόφυτος Ροδινός ό Κύριος όπως προσηλυτίση την Ηπειρον εις τόν καθολικισμόν' άλλ' ήναγκάσθη νά φύγη κακός κακώς¹.

Περί την Νίβιτσαν είχε συναφθή σφοδρά

¹ Σάθα, Τουρκοκρατούμενη Έλλάς.

μάχη έν έτει 1683 μεταξύ του πασά του Δελβίνου και των Χειμαρριωτών, ός ειχεν επαναστατήσει κατά των Τούρκων ό Μοροζίνης, και όιτινες ένίκησαν τόν Πασάν¹.

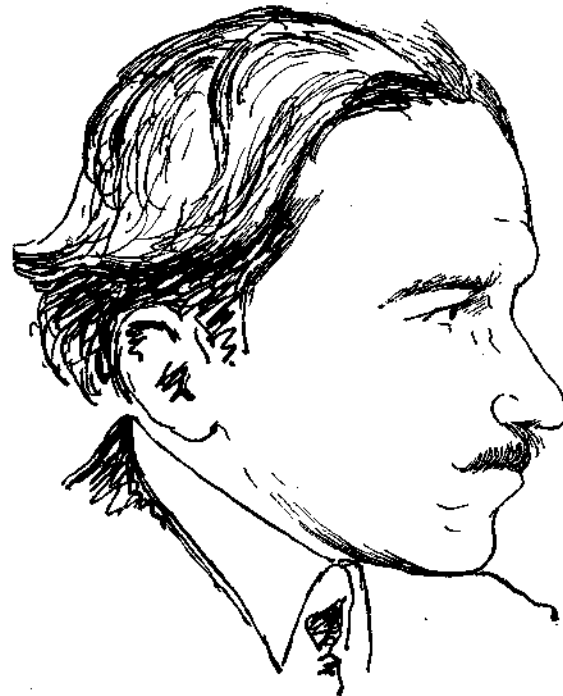
Η πόλις αυτή μετά του Αγ. Βασιλείου ήσαν έλεύθεροι υπό την προστασίαν του Πασά του Βερατίου, εις όν έπλήρωνον μικρόν τινα φόρον. Οί κάτοικοι αυτών, κατ' άρχαίον έθιμον, άπήρχοντο της πατρίδος των, όπως κατατάσσονται εις τó βασιλικόν Μακεδονικόν σύνταγμα υπό τας σημαίας των Βουρβόνων της Νεαπόλεως' άλλ' ή ύπηρεσία των αυτή ήτο προσωρινή, διότι μετά τινα χρόνον επανήρχοντο εις την πατρίδα των, ήν υπερέσπιζον ήρωϊκάς κατά πάσης άδίκου επιθέσεως.

Η εύδαιμονία των δύο τούτων μικρών πόλεων διήγειρε τόν φθόνον και τας άρκαδικάς διαθέσεις του Αλή Τεπελενλή. Την νύκτα της Αναστάσεως (1798), έν ή πάντες σχεδόν οι κάτοικοι περί τας έξ χιλιάδας ήσαν έν ταις εκκλησίαις, αι άγρια όρδαί αυτού επιδραμούσαι αίφνιδίως τους κατέσφαξαν έντός αυτών. Οί όλίγοι περισωθέντες εκ της σφαγής έπυροπλήθησαν έν ταις οικίαις των, ή άπηγχονίσθησαν.

Πρός Νότον του λεκανοπεδίου τούτου εκτείνεται μέγα και πυκνόν δάσος εκ δρυών, όπερ καθιστά μεγαλοπρεπή την περι αυτό φύσιν. Η άπόλασις αυτή περιστέλλει όπωσδήποτε τόν τρομόν τόν όποιον έμποιεί εις τους όδοιπόρους ή περι αυτού φήμη ός κρησφυγέτου διαφόρων ληστρικών συμμοριών, αίτινες λυμαινόνται ένίοτε τὰ περιχώρα.

Έν τή λεκανοπεδίω τούτῳ, ός και έν ταις προς Β. και Ν. αυτού παραλλαις χώραις, δεινός έτελείτο άγών επί όλοκλήρους αίώνας μέχρι των άρχών του λήγοντος μεταξύ των Ηπειρωτών, των Άλβανών, των Μακεδόνων, των Ρωμαίων και πάντων των άσιατικών φύλων των επιδραμόντων επί την Εδρώπην, των Βυζαντινών, των Σταυροφόρων, των Τούρκων, των Ισπανών και των Ένετών.

¹ Σάθα, Τουρκοκρατούμενη Έλλάς, 329.

Σπύρος Μελάς

Αλέξανδρος Μαυρουδής

8.1908

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΜΑΣ ΖΩΗΝ ΥΠΟ Θ. ΘΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΣ

Παράξενος άνθρωπος αυτός ό Καλίφης της Μπάσορας. Αφού πολέμησε με όλους τους άλλους Καλίφηδες και τους νίκησε και γίνηκε κύριος του κόσμου, ναι και καλά, του μπήκε στο κεφάλι σαν καρφι ή ιδέα νά πολεμήση και με τó Θεό.

Νά πής πώς ήτανε τρελός; Δέν ήτανε' ήτανε μάλιστα και πολύ γνωστικός, αφού κατόρθωσε νά κυβερνή τó βασίλειό του μοναχός του. Αυτός νά είναι στρατηγός, αυτός διοικητής, αυτός δικαστής, αυτός δάσκαλος, αυτός και παπάς. Μιά σωστή μοναρχία.

Ο Καλίφης εύρισκε πώς ό Θεός δέν έκανε τίποτα στον κόσμο. Πώς όλα γινόντανε ή μοναχά τους, ή από τους ανθρώπους και τὰ ζώα. Έπομένως, έλεγε, τί νά τόν φοβηθώ; Δε θά είναι κανένα μεγάλο πράμα.

Γιὰ νά πολεμήση όμως με τó Θεό, ό Καλίφης, έπρεπε νά τονε βρῆ πρώτα. Μήπως είχερε πού είχερε ό Θεός;

Μάριψε τó λοιπόν μιὰ μέρα τους πειό διαβαμένους χοιζάδες του βασιλείου του και τους ειπε:

— Έγώ, ό Καλίφης των Καλιφάδων, ό βασιλέας του κόσμου, πού πολέμησα και νίκησα τους πειό δυνατούς, δε φοβούμαι τίποτα στον κόσμο, μήτε τὰ θεριά, μήτε τὰ στοιχειά, αποφάσισα νά πιαστώ με τó Θεό και νά πολεμήσω και είτε νά με νικήση και νά καταλάβω πού είμαι κ'έγώ ένα τίποτα στον κόσμο, είτε νά τονε νικήσω και νά άποδείξω πού έγώ είμαι τó πάν. Θέλω τó λοιπόν νά τότε βρω. Ξέρετε πού είναι;

Οί χοιζάδες καθώς άκούσανε τόν Καλίφη νά μιλά αυτό τὰ παράξενα λόγια, τόν κυτάζανε με άπορία σαν νά θέλανε νά βεβαιωθύνε αν είχε στα σωστά του. Έπειτα όμως κίτταξε και ό ένας τόν άλλο τους ρωτώντας με τὰ μάτια τί άπάντησι νά μπορούσανε τάχα νά δώσουνε σε μιὰ τέτοια παράξενη έρώτησι.

Μά ό Καλίφης δέν έπαίξε. Βλέποντας τους χοιζάδες νά άποροϋν και νά ψιθυρίζουν,

φαίνεται άλλοτε μεγάλη και άλλοτε μικρά, εν τω ο χαρακτηρ διατηρεί αμείωτον το μέγεθος του ως αστρον. Εκείνο που οι άλλοι επισημαίνουν με την ευφυίαν ή με την ευλωτίαν των, αυτός ο άνθρωπος το κατορθώνει με ένα είδος μαγνητισμού. Δεν έχει ανάγκην να βάλη όλα τα δυνατά του, επειδή τους θριάμβους του τους κερδίζει με την επίδειξιν της υπεροχής του και όχι με την διασταύρωσιν των ξιφών. Νικά επειδή μόνη ή εμφανίσις του αρκεί να μεταβάλη την όψιν των πραγμάτων. «Ω Ίόλη, πώς το ήξευρες ότι ο Ηρακλής ήτο θεός; — Το ήξευρα, απαντή ή Ίόλη, γιατί ήμουν ευτυχής που τον έβλεπα. Όταν έβλεπα τον Θησέα, ήθελα να τον ιδώ πρώτα εις τον άγώνα ή τουλάχιστον να οδηγή τους Ιππους του άρματος, αλλά ο Ηρακλής δεν έπερίμενε την μάχην, ένίκα εδύς παντού, και όταν έστέκετο και όταν περιπατούσε και όταν εκάθητο και όταν έκαιμεν διδιήποιτε». Ο άνθρωπος, που συνήθως είνε μόνον εν περιήτοιον εις τα συμβάνια, που μόνον κατά το ήμισυ και μάλιστα όχι μ' επιτήδειον τρόπον συνδέεται με τον κόσμο, μέσα εις τον οποίον ζή, φαίνεται εις τα παραδείγματα ταύτα ότι λαμβάνει μέρος εις την ζωήν των πραγμάτων και είνε εκδηλώσις των ιδίων νόμων εις τους οποίους υπόκεινται οι χρόνοι και ο ήλιος, οι αριθμοί και αι ποσότητες.

Άλλά, δια να μεταχειρισθώ ένα πλέον χαμηλό και εύκολον παράδειγμα, θα παρατηρήσω ότι και εις τους πολιτικούς μας άγώνας εις τους οποίους και εαν ενεφανίζετο ποτέ το στοιχείον τουτου, πάντοτε θα ξεδηλόνητο υπό την χονδροειδεστέραν του μορφήν, ήμπορούμεν να γνωρίσωμεν άρκετά την άσύνγκριτόν του αξίαν. Οι άνθρωποι ήξεύρουσιν ότι εις τον αντιπρόσωπόν των χραιάζονται κάτω άνωτερον και μεγαλειότερον από την ευφυίαν, ότι δηλαδή χρωστέι να έχη την δύναμιν να κερδήση την πεποίθησιν εις την ευφυίαν του. Δεν ήμπορουν να επιτύχουν το ποθούμενον εαν στειλουν εις την Βουλήν ένα ξμπειρον, έξυπνον και ευστροφον ρήτορα, ο οποίος να μήν είναι τοιούτος, ώστε, προτού να κληθῆ υπό του λαου να τον αντιπροσωπεύσῃ, να έχη ήδη λάβη την κλήσιν από τον παντοδύναμον θεόν να υπερασπισθῆ μίαν υπόθεσιν, ήμπορούμενος ήδη και αυτός από την αλέον ακράδαντον πεποίθησιν επί της υπόθέσεως ταύτης, — εις τρόπον ώστε και οι πλέον τολμηροί και οι πλέον δρημητικοί να συναισθάνωνται ότι έχουν απέναντι των μίαν αντίστασιν εις την οποίαν θραύονται και τα δύο, και ή αναίδεια και αι άπειλαι — δηλαδή την πεποίθησιν εις μίαν υπόθεσιν. Οι Άνδρες που φθάνουν εις τον σκοπόν των, δεν έχουν ανάγκην να ερωτήσουν τους εκλογείς των τί πρέπει να ειπουν, επειδή αυτοί οι ίδιοι είνε ή χώρα την οποίαν αντιπροσωπεύουν

πουθενά αι συγκινήσεις της χώρας δεν είνε τόσο άμεσοι, αι πεποϊθήσεις τόσο γνήσιαι, όσον μέσα εις αυτούς τους ίδιους, πουθενά δεν είνε τόσο άμικται από εγωϊστικάς έμπνεύσεις. Οι εκλογείς εις τας έστίας των ακούουν τους λόγους των, βλέπουν την έκφρασιν του προσώπου των και θυμίζουσιν τα αισθήματά των αναλόγως με τον βαθμόν που καταλίπτει ή αναρριπίζεται το θάρρος εκείνων. Αι δημοσίαι μας συνελεύσεις άρκετά καλά χρησιμεύουν εις το να δοκιμασθῆ ή άνδρικη δύναμις. Οι εύθεις άγρόται μας των δυτικων και των νοτίων πολιτειών διδουσιν την προτίμησιν των εις τον χαρακτηρα και δεν δυσκολεύονται να εννοήσουν, αν ο Άμερικανός είναι αληθινός άνηρ, ή αν ήμπορουν να τον κουβαριάσουν εύκολα.

Η ίδια ώθητική δύναμις δεικνύεται και εις το εμπόριον. Και εις αυτό υπάρχουν άνθρωποι με μεγαλοφυίαν άπαραλλάκτα όπως και εις τον πόλεμον και εις την πολιτείαν, εις τα γράμματα και εις την επιστήμην, και δεν ήμπορεί να ειπή κανείς ποιος είναι ο λόγος δια τον όποιον αυτός ή εκείνος ο άνθρωπος υπήρξε τυχηρός και ηθδοκίμησε. Αυτό εκκείται εις τον άνθρωπον τίποτε περισσότερο δεν ήμπορεί κανείς να ειπή περι αυτού. Κύνταξέ τον μιά φορά και θα έννοήσης άμέσως διατί επιτυχάνει, όπως και όταν βλέπης τον Ναπολέοντα, έννοείς άμέσως την τύχην του. Εις το νέον έδαφος αναγνωρίζομεν το παλαιό παιγνίδι, την συνήθειαν δηλαδή ν' αντιμετωπίξῃ τα πράγματα άπ' εύθείας και να μη τα διαχειρίζεται έμμέσως, δια μέσου των παρατηρήσεων και των έντυπώσεων ενός όποιουδήποτε άλλου. Η φύσις φαίνεται να παρέχη την άδειαν της έξασκήσεως του εμπορίου, εδύς όπου ίδης τον γεννημένον έμπορον, ο οποίος δεν σου φαίνεται τόσο ως ένας που διαπραγματεύεται ιδιωτικώς υποθέσεις άλλα ως ο διαχειριστής και ύπουργός του εμπορίου της Φύσεως. Η έμφυτος άκεραιότης του συμμαχεῖ με την γνώσιν που έχει του οργανισμού της κοινωνίας και τον καθιστά άνωτερον από όλας τας μικροπνηρίας και δολιότητας και ικανόν να μεταδίδη εις όλους την ιδιάν του πεποϊθησιν που έχει, ότι τα συμβόλαια δεν υπόκεινται εις καμίαν άσθαίρετον ερηγγελίαν. Το πνεύμα άπέκτησε την εξιν να συμμορφώνεται με τους κανόνες της φυσικης δικαιοσύνης και της κοινής ωφέλειας κατά συνέπειαν ο τοιούτος άνθρωπος έμπνέει σέβας και πόθον να έχη κανείς να κάμη μαζί του, τόσο έννεκα του σιωπηλου και έντιμου του χαρακτηρος, όσον και δια την πνευματικήν απόλασιν που παρέχει ή θέα μίας τοιαύτης ικανότητος. Το άπεραντον εκείνο εμπόριον που ως νεώρια έχει τ' άκρωτήρια του Νοτίου Ωκεανού και μετέβαλεν εις μεσόγειον λιμένα τον Ατλαντικόν ώκεανόν, έχει το κέντρον του μόνον εις τον

έγκεφαλόν του και δεν ήμπορεί κανείς εις το σύμπαν να καταλάβη την θέσιν του άντ' αυτού. Εις το δωμάτιον της ύποδοχής βλέπω ότι ειργάσθη το πρωί σοβαρά και το βλέπω εις το θυτιδιωμένον αυτού μεταπον, εις την σοβαρότητα του ήθους του που δεν ήμπορεί να την αποτινάξη όλη του ή προσπάθεια δια να φανῆ περιποιητικός. Διακρίνω καθαρά πόσαι σταθεραι αποφάσεις ελήφθησαν, πόσα γενναία όχι έχον λεχθῆ σήμερα, όποτε θα έπροφέροντο άλλα τόσα καταστρεπτικά και. Βλέπω πώς μαζί με την υπερφηανείαν του δια την ικανότητά του, δια τους αξιοθανάστους του υπολογισμούς και δια τους εύρυτάτους του συνδυασμούς έχει συγχρόνως και την συναίσθησιν ότι είνε όργανον και συμπαικτής των θεμελιωδων νόμων της φύσεως. Και αυτός επίσης πιστεύει, ότι κανείς δεν ήμπορεί να καταλάβη την θέσιν του και ότι ένας άνθρωπος χρωστέι να είνε γεννημένος δια το εμπόριον, ειδσμὴ δεν ήμπορεί να το μάθη.

Η αξιοθανάστος αυτή δύναμις άκόμη περισσότερο μαγεύει την ψυχήν και το πνεύμα, όταν την βλέπομεν να ενεργή προς τελικούς σκοπούς καθαρωτέρως. Η ενεργεία της αναπτύσσεται δυνατώτερα εις τας πλέον μικράς κοινωνίας και εις τας προσωπικας σχέσεις. Η επίδρασις της εις όλας τας περιστάσεις είνε έξαιρετική και άνυπολόγιστος. Οσοδήποτε μεγάλη και αν είναι ή σωματική ρόμη, δι' αυτής θα παραλυθῆ. Αι υπέρτεραι φύσεις καταβάλλον τας ύποδεεστέραις, έξασκουσαι επ' αυτών εν είδος ύπνωτισμού. Θαρρείς που δεσμεύονται τρόπον τινά αι δυνάμεις των και δεν παρέχουν καμίαν αντίστασιν. Τίπως τοιούτος πρέπει να είναι ο παγκόσμιος νόμος. Όταν το ύπεροχον δεν ήμπορεί να σύρη το ύποδεές πλησίον του προς τα επάνω, αναλαμβάνει να ενεργήσῃ ναρκωτικώς επ' αυτού, καθ' τον τρόπον και ο άνθρωπος παραλείπει την αντίστασιν των ζωων. Τοιαύτην μοσηρωιάδη ενεργειαν έξασκουσαι επ' άλλήλων οι άνθρωποι. Ποσάκις ή επιρροή ενός αληθινού άρχοντος και κυριαρχου μετέβαλεν εις πραγματικότητα όλα τα μάγια που διηγούνται εις τα παραμύθια. Επιβολή και έξουσία εφαινότο σαν να χύνεται από τα μάτια εκείνα εις όλους που τα προσέβλεπαν, εν ρεύμα δρημητικόν από φως σοβαρόν, επιβλητικόν σαν τον Όχιον και τον Δούναβιν, που επλημύριζεν όλους με τας ιδιαιότας του ιδέας και προσέδιδεν εις όλα τα συμβάνια το χρώμα της διανοίας του. «Τί μέσον μετεχειρίσθης;» ήρώτησαν ποτέ την σύζυγον του Κοιτίσιν δια τον τρόπον με τον οποίον την μετεχειρίσθη ή Μαρία των Μεδίκων, και αυτή άπεκρίθη — «Εκείνην μόνον την επιρροήν που κάθε ισχυρά θέλησις έξασκει εις μίαν άσθενή». Δεν ήμπορεί τάχα ο δέσμιος Καισαρ ν' αποτινάξη τας άλλυσεις του και να τας μεταφέρῃ εις

το άτομον του Ίππωνος και του Θρασωνος, του δεσμοφύλακος; Είναι τάχα ή σιδηρά χειροπέδη αδιάρρηκτος; Υποθέσωμεν ότι ένας δουλέμπορος εις τας άκτας της Γουινέας παραλαμβάνει εις το πλοϊον του φορτίον μαύρων αποτελούμενον από ανθρώπους σαν τον Τουσσαίν¹, ή φαντασθώμεν μίαν στιγμήν ότι κάτω από τα μαύρα αυτά προσωπεία κρύπτονται σιδηροδέσμιοι άνδρες σαν τον Ουάσιγκτων. Θα είνε άρά γε ή σχέση πληρώματος και φορτίου ή ίδια εως της στιγμής που θα φθάσῃ το πλοϊον εις την Κούβαν; Τίποτε άλλο δεν ύπάρχει παρά μόνον σχοινί και σίδηρος; Δεν ύπάρχει άγάπη, δεν ύπάρχει σέβας; Άδύνατον άρά γε είναι ν' άστράψη ποτέ μία άμυδρά λάμψις δικαιοσύνης μέσα εις την καρδίαν του δουλεμπόρου και δεν πρέπει τάχα να θεωρήσωμεν ποτέ ικανός εκείνας τας δυνάμεις, ότι θα ήμπορέσουν να θραύσουν την αντίστασιν ενός σιδηρού κλοιού, ή να την αποφυγουν και να την καταβάλουν καθ' ένα όποιονδήποτε τρόπον;

Αυτό είναι μία δύναμις της φύσεως, απαραλλάκτη σαν το φως και την θερμότητα, και όλόκληρος ή φύσις συνενεργεί μαζί της. Ο λόγος που αισθανόμεθα την παρουσίαν ενός ανθρώπου και δεν αισθανόμεθα την παρουσίαν ενός άλλου, είναι τόσο απλούς όπως ο νόμος της βαρύτητας. Αλήθεια είναι ή κορώνη της υπάρξεως και δικαιοσύνη είναι ή εξαγωγή της εις εν αντικειμενον. Όλα τα άτομα καταλαμβάνουν μίαν θέσιν εις την κλίμακα αναλόγως με την καθαρότητα με την οποίαν ζή μέσα των αυτό το στοιχείον. Η θέλησις των καθαρωτέρων θέει προς τα κάτω, εις τους άλλους, απαραλλάκτα σαν το νερόν που χύνεται από εν υψηλότερον εις εν χαμηλότερον ποτήριον. Όπως και εις κάθε άλλην δύναμιν της φύσεως, έτσι και εις αυτήν την δύναμιν δεν ήμπορεί να γίνη καμία αντίστασις. Μίαν πέτραν ήμπορούμεν να την χύψωμεν επί μίαν στιγμήν ύψηλά εις τον άέρα, και όμως είνε βέβαιον, ότι όλαι αι πέτραι θ' αναγκασθοούν να πέσουν πάλιν κάτω όσαδήποτε δε παραδείγματα και αν αναφέρωμεν περι άτιμωρήτου κλοπής, ή περι ψεύδους που το επίστευσει όλος ο κόσμος, πάλιν ή δικαιοσύνη όφειλει επί τέλους να θριαμβύσῃ, διότι είναι προνόμιον της αληθείας να έχωμεν χρέος να την πιστεύωμεν. Χαρακτήρ είναι ή ήθικη αυτή τάξις με τον τρόπον που αντικατοπτρίζεται εις τα

¹ Toussaint l'Ouverture, μαύρος της Χαϊτίς, διαπρέψας εις την επανάστασιν των μαύρων τῷ 1791. Αργότερα έγινε πρόεδρος της νέου ισόβιος και εις τὰ 1800 έδωκεν εις αυτήν το σύνταγμα. Η Γαλλία έστειλε κατ' αυτού τον στρατηγόν Λεκλέρκ, ο οποίος, καιτοι νικηθείς από τον Τουσσαίν, κατώρθωσε δια δόλου να τον συλλάβῃ και να τον στειλῃ εις την Γαλλίαν, όπου και ο Τουσσαίν απέθανε μετ' όλίγα έτη. Σημ. του Μεταφραστού.

εξεχωριστά ιδιώματα του καθενός. Κάθε άνθρωπος φραγήν και σύνορον έχει τον εαυτόν του: ο χρόνος και ο χώρος, ελευθερία και ανάγκη, αλήθεια και σκέψις δεν υπάρχουν πλέον μόνα των, έξω από αυτόν. Το σύμπαν τώρα είναι μάνδρα ή φραγή. Διότι μέσα εις τον άνθρωπον είναι όλα τα πράγματα, και το ιδιαίτερον ήθος της ψυχής του δίδει εις αυτά το χρώμα. Με την εσωτερικήν του άξίαν, που κρύπτει μέσα του, διαπερνά όσον ήμπορει όλην την φύσιν και δεν παρασύρεται να χαθή εις το άπειρον, αλλά όσον δήποτε και άν ιεντωθή το τόξον, επί τέλους όλα τα συμφέροντά του θα καταλήξουν πάντοτε προς το ίδιον του όφελος. Ζωογονεί πάν ότι ήμπορει και βλέπει μόνον ότι ζωογονεί. Μέσα του εγκλείει τον κόσμον, όπως και ο φιλόπατρις εγκλείει μέσα του την πατρίδα, ως μίαν ύλικήν ύπόστασιν του χαρακτήρος του και ως θέατρον των πράξεών του. Η ύγιής ψυχή συνδέεται με την δικαιοσύνην και με την αλήθειαν, άπαράλλακτα καθώς ο μαγνήτης που στρέφεται προς τον πόλον, εις τρόπον ώστε ένας τοιούτος άνθρωπος παραμένει διά τους θεατάς ως έν διαφανές μεσότοιχον μεταξύ αυτών και του ήλιου, και όποιοςδήποτε θα διηθύνη τα βήματά του προς τον ήλιον, θα έφέρετο πάντοτε προς αυτόν τον άνθρωπον. Αυτός άρα εινε το μεσάζον της ύπεριτάτης επιρροής ο΄ άλλος που δεν έφθασαν ακόμη εις το ίδιον ύψος. Άνθρωποι λοιπόν με χαρακτήρα είναι ή συνείδησις της κοινωνίας εις την όποιαν άνήκουν.

Το φυσικόν κριτήριον της δυνάμεως ταύτης είναι ή αντίστασις των περιστάσεων. Οί ταπεινοί άνθρωποι παρατηρούν την ζωήν μόνον πώς αντικειοπιριζεται εις τα φρονήματα, εις τα συμβάντα και εις τα άτομα. Δεν ήμπορούν να ιδούν την πράξιν προτού να εκτελεσθή. Έν τούτοις το ήθικόν στοιχείον της προϋπήρχεν ήδη εις εκείνον που την διέπραξε και, είτε ήτο δικαία, είτε άδικος, εύκολον ήτο να προρορηθή. Το πάν εις την φύσιν εινε δίπολον: έχει ένα θετικόν και ένα άρνητικόν πόλον. Εκεί μέσα εινε το άρρην και το θήλυ, ο νοΐς και το έργον, ο βορράς και ο νότος. Ο νοΐς εινε το θετικόν, ή πράξις εινε το άρνητικόν στοιχείον. Η θέλησις εινε ο βόρειος, και νότιος πόλος εινε το γεγονός. Φυσική θέσις του χαρακτήρος εινε ο βόρειος πόλος, επειδή αυτός διαμοιράζει τα μαγνητικά δέματα του συστήματος. Αί άσθενείς ψυχαί έλκονται προς τον νότιον, τον άρνητικόν πόλον. Αυταί αποβλέπουν μόνον εις την όφέλειαν ή εις την βλάβην μιās πράξεως και ποτε δεν ήμπορούν ν' ατενίσουν και να εμβριθύνουν εις το άρχικόν αίτιον, εάν τούτο προηγουμένως δεν εγκραδρυθή εις ένα άνθρωπον. Δεν επιζητούν να εινε άξια αγαπής, αλλά θέλουν ν' αγαπώνται. Οί άνθρωποι με χαρακτήρα προτιμούν ν' ακούουν

τάς έλλείψεις των και τα σφάλματά των, οί άλλοι δεν άνέχονται ν' ακούουν τα έλαττώματά των λατρεύουν τα συμβάντα: έξασφάλισέ τους έν γεγονός, ένα συνδυασμόν, μίαν άλληλουχίαν περιστάσεων και δεν θα σου ζητήσουν άλλο τίποτε αυτό τοΐς άρκει. Ο ήρωας συναισθάνεται ότι το συμβάν εινε υπεξούσιον εις αυτόν, ότι αυτό χρεωστέι να τον ακολουθήση. Μία τυχαία άλληλουχία γεγονότων δεν ήμπορει να του έξασφάλιση την ικανοποίησιν εκείνην την όποιαν απονέμει εις αυτήν ή φαντασία: από κάθε συνδυασμόν περιστάσεων ή ψυχή του αγαθού ήμπορει να διαφύγη: εύτυχία και προκοπή έξαρτάται από μίαν όρισμένην διάθεσιν του πνεύματος και της καρδίας και θα καταλήξη εις την ισχύν και εις τον θρίαμβον που εινε οί φυσικοί καρποί της, όποιανδήποτε φοράν και άν ήθελον λάβει τα συμβάντα. Καμία μεταβολή των περιστάσεων δεν ήμπορει να επανορθώση μίαν έλλειψιν χαρακτήρος. Καυχόμεθα ότι έγκλυτώσαμεν από πολλάς δευσιδαιμονίας, και όμως ύσα είδωλα και άν έσυντήραμεν, πάλλιν την ειδωλολατρείαν μας την μετεφύραμεν εις άλλα πράγματα. Τί έκέρδησα με το να μη θυσιάζω πλέον εις τον Δία ή εις τον Ποσειδώνα ταΰρον, ή εις την Έκάτην ποντικόν, ή με το να μη φοβούμαι πλέον τας Έρινύδας και να μη τρέμω προ του Καθαρτηρίου των Καθολικών και της Δευτέρας Παρουσίας των Διαμαρτυρομένων, αφού φοβούμαι την γνώμην των ανθρώπων, την δημοσίαν γνώμην, όπως την λέγομεν; αφού τρέμω την άπειλούσαν επίθεσιν, τον περιγέλον, τον κακόν γείτονα, την ένδειαν, τον άρωτηριασμόν, την φήμην επικειμένης επαναστάσεως ή την δολοφονίαν; Εάν έν γένει τρέμω, τί σημαίνει το από τί τρέμω; Η ιδική μας κακία λαμβάνει την μίαν ή την άλλην μορφήν αναλόγως με το γένος, με την ηλικίαν και με την ιδιουσγκρασίαν των ανθρώπων και όταν υποκειμεθα εις τον φόβον, δεν θ' άργήσωμεν να εύρωμεν και τα φόβητρα. Η πλεονεξία και ή έχθροπάθεια που με δυσσερατεί τόσον όταν την αποδίδω εις την κοινωνίαν, άνήκει εις έμέ, ως ιδιότης ιδική μου. Είμαι πάντοτε από τον εαυτόν μου περικυλωμένος. Έξ άλλου πάλλιν ή ευθύτης και ή χρηστότης εινε διαρκής θρίαμβος που δεν εορτάζεται με άλαλαγμούς, αλλά με την καθαράν γαλήνην του πνεύματος, που εινε διαρκής χαρά και επί τέλους κατήντησεν εξις. Εινε άτιμωτικόν δι' ήμας να καταφεύγωμεν εις τα συμβάντα και να ζητούμεν από αυτά να μας διαβεβαιώσουν, εάν έχομεν αλήθειαν και άξίαν. Ο κεφαλαιούχος δεν τρέχει κάθε ώραν εις τον μεσίτην του δια ν' αλλάξη το κέρδος του με χρήματα, άρκείται μόνον να πληροφορηται από τα δελτία της άγοράς την αύξισιν των κεφαλαίων του. Την ίδίαν εδφροσύνην που θα μου

έπροξένουν τα ώραίωτερα συμβάντα, εάν συνέβαιναν με την καλλίτεραν άλληλουχίαν, πρέπει να μάθω να αισθάνωμαι κατά τρόπον άγνώτερον και με την συναίσθησιν, ότι κάθε ώραν ή θέσις μου γίνεται καλλίτερα και μάλιστα τοιαυτή ώστε να δεσπόζη και να κυριαρχή των συμβάντων, τα όποια επιθυμώ να γίνουν. Η αγαλλίασις αυτή ήμπορει να σταματήσει μόνον όταν προβλέπωμεν μίαν τόσον έξαισίαν τάξιν πραγμάτων, ώστε να επισιαζή καθολοκληρίαν πάν ότι τώρα όνομάζομεν πρόοδον και εύτυχίαν.

Η μορφή που ο χαρακτήρ φέρει εινα, κατ' έμέ, ή αυτάρχεια. Σέβομαι τον άνθρωπον εκείνον που εινε πλούτος, που δεν ήμπορώ να τον φαντασθώ ως μόνον, ή πτωχόν, ή έξόριστον, ή δυστυχή, ή ως προσστατευόμενον, αλλά μονονυχί ως διαρκώς προστάτην, ως εύεργέτην και εύδαίμονα άνθρωπον. Χαρακτήρ εινε κεντρικότης, εινε το άδύνατον να εκποισθής από την θέσιν του και να χάση την άταραξίαν του. Ένας άνθρωπος έπρεπε να μάς εμπνήθ το αίσθημα σαν να εστοκόμεθα απέναντι μιās όγκώδους μάχης. Η κοινωνία εινε άστοχαστος και ξεσχίζει την ήμέραν της εις χίλια κουρέλια, τας σχέσεις της εις τυλικότητας και εις ύπεκφυγιάς. Άλλ' όταν επισκέπτομαι ένα γενναίοφρονα άνθρωπον, θα έθεώρουν ότι θα μου έκαιμε περιφρονητικήν ύποδοχήν, εάν μου παρείχεν ένδειξις φιλοφρονητικής εύστροφίας και έθιμοτυπίας, θα έπροτιμούσα δε πολυ περισσότερον εάν έμεν εις την θέσιν του ακίνητος και άπότομος και εάν μου έδεικνυε τουλάχιστον την αντίστασιν του, διότι θα έννοήσω τότε ότι συνήντησα μίαν νέαν και θετικήν άξίαν, — μίαν μεγάλην ανακούφισιν και δια τους δύο μας. Άρκει ότι δεν παραδέχεται τας καθιερωμένας ιδέας και συνηθείας. Ότι δεν συνεφώνησε και δεν συμμορφώθη, αυτό θα τον κεντρά και θα τον υπενθυμίζη πάντοτε και εκείνος που έρευνά πάντοτε και έρωτά, θα έλθη εις την πρώτην σειράν δια να συμβιβασθή μαζί του. Τίποτε δεν ύπάρχει πραγματικώς, τίποτε άληθινά χρήσιμον και έπωφελές που να μην εινε θέατρον πολέμου και πάλης. Τα σπίτια άντηγούν από γέλια και φλυαρίας μικρολόγους — χωρίς όμως καμίαν όφέλειαν. Άλλ' ο άπότομος και δυσπρόσιτος άνθρωπος, ο όποιος εινε αίνιγμα και φοβέρα δια την κοινωνίαν, τον όποιον δεν ήμπορει να τον άφίσην να περάση με σιωπήν, άλλ' εινε αναγκασμένη ή να τον σεβασθής ή να τον μισηση — και με τον όποιον αισθάνονται ότι έχουν δεσμούς όλα τα κόμματα, και οί ήγέται της δημοσίας γνώμης και οί άγνωστοι και οί θαυμασταί, — αυτός όφειλει, αυτός κάμνει άνω κάτω Άμερικην και Ευρώπην και καταστρέφει τον σκεπτικισμόν ο όποιος λέγει: «ο άνθρωπος εινε παίγιον και κούκλα: έλάτε να φάμε και να

πιούμε, γιατί τίποτε δεν έχομε καλλίτερον να κάμομε», επειδή όλπει φώς εις εκείνο που έως τώρα ήτον άδοκίμαστον και άγνωστον. Εκείνος που ύποτάσσεται εις το καθεστός και έξαρτάται από την δημοσιότητα, προδίδει πίστιν κλονισμένην, σύγχυσιν εις την κεφαλήν του, και άνήκει εις εκείνους που έχουν ανάγκην πρώτα να ιδούν το σπίτι κτισμένο και έπειτα να έννοήσουν το σχέδιόν του. Ο γνωστικός άνθρωπος δεν έξωτερουκεύει μόνον τας πολλάς από τας ιδέας του, αλλά έξωτερουκεύει τας άλλας. Επιβάλλονται δε και κυριαρχούν εκείνοι οί άνθρωποι μέσα εις τους όποιους κάτι νέον έχει την πηγήν του, που ενεργοΰν έξ ιδίας πρωτοβουλίαις, που εινε καθολοκληρίαν άφροσιωμένοι εις το έργον των, που εινα βέβαιοι δια τον εαυτόν των, οί πρωτογενείς, — αυτοί εινα καλοί, διότι αυτοί μας αναγγέλλουν την άμεσον παρουσίαν της ύψιστης δυνάμεως.

Αί πράξεις μας έπρεπε να στηρίζονται εις το εινα μας με μαθηματικήν ακρίβειαν. Αναθασμένοι ύπολογισμοί δεν ύπάρχουν εις την φύσιν. Μία όκιά νερόν δεν θα εινε βαρύτερα εις την τροικμίαν του όκεανού παρά εις τα ήσυχια νερά της λίμνης. Όλα τα πράγματα, έξαιρουμένου του ανθρώπου, ενεργοΰν ακριβώς κατά το ποιόν και κατά το ποσόν των, και εκεί που δεν ήμπορούν να κάμουν τίποτε, δεν καταφεύγουν εις πειράματα και εις δοκιμάς. Μόνος ο άνθρωπος εινε άλλωζών και επίζητι και δοκιμάζει πράγματα άνώτερα από τας δυνάμεις του. Εδιάβασα εις έν βιβλίον άγγλικών απομνημονευμάτων: «Ο Κος Φώξ (ο κατόπιν λόρδος Holland) έλεγεν ότι έπρεπε να του παραχωρηθής το θησαυροφυλάκιον ειχεν άποικήσει την ικανότητα και το δικαίωμα προς τούτο δια τας μέχρι τούδε ύπηρεσίας του και δι' αυτό έζητει να το έχη». Ο Ξενοφών με τας δεκα του χιλιάδας Έλλήνων ήσαν ικανοί δι' εκείνου που έπεχείρησεν και το έφεραν εις πέρας: ήσαν τόσον άντάξιοι δι' αυτό, ώστε δεν επέρασε ποτέ ή ύποψία ότι το επίχειρημά των ήτο μεγάλη και άμίμητος ήρωική πράξις. Και όμως το γεγονός εκείνο δεν επανελήφθη εις τώρα και εινε μοναδικόν εις την ιστορίαν, ως το ύψιστον μεταίχμιον της στρατιωτικής τέχνης. Πολλοί έκτοτε ήθέλησαν να το δοκιμάσουν, αλλά δεν ήσαν άντάξιοι του. Κάθε μεγάλη και γενναία πράξις μόνον επί της πραγματικότητος ήμπορει να θεμελιωθή. Κανέν ίδρυμα δεν ήμπορει να εινε καλλίτερον από τον ίδρυτήν του. Εγνώρισα ένα αξιάγαστον και μορφωμένον άνθρωπον που έπεχείρησεν έν πρακτικόν μεταρρθμιστικόν έργον, αλλά ποτέ δεν εκατόρθωσα ν' ανακαλύψω εις αυτόν το τόλμημα της αγάπης που ήθέλησε να πραγματοποιήση. Το απέκτησεν έξ άκοής και από όσα βιβλία ειχε διαβάσει, σύμφωνα με την αντίληψίν του. Όλοι

τον αι πράξεις ήσαν δοκιμαίαι και απόπειραι δια τὰ μεταφέρη μίαν γωνίαν τής πόλεως εις τους άγρους και όμως εξηκολούθει ακόμη η πόλις και εκεί να είνε πόλις και τίποτε τὸ νέον δέν ήμπορούσε να εμπνεύση τὸν ένθουσιασμόν. Εάν εις αυτόν τὸν άνθρωπον ένυπήρχε κάποια κρυφή δύναμις, εάν κάποιο φοβερόν δαιμόνιον συνείρει και ετάρατε τὸ είναι του, θά είχαμε βέβαια τήν έλπίδα να τὸ ίδωμεν να εμφανισθῆ. Δέν άρκει μόνον να βλέπη ὁ νοῦς τὰ κακά και τὰ μέσα πρὸς θεραπείαν των. Απαιτεῖται πρὸς τούτοις και να υποτάξωμεν τήν ζωήν μας και να μη βιασθῶμεν να ένθρονισθῶμεν εις τήν θέσιν πού δικαιοῦμεθα να καταλάβωμεν, ἐφ' ὅσον πρὸς τούτο μᾶς κεντᾶ μόνον μία σκέψις και ὄχι νοῦς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δέν είμεθα ακόμη αντίξιοι αὐτῆς.

Αὐτὰ είνε ιδιότητες τής ζωῆς και πρὸς τούτοις παρατηροῦμεν και ἐν άλλο χαρακτηριστικόν αὐτῆς γνώρισμα και αὐτὸ είνε ἡ ἀδιάκοπος αὔξις. Εἰς τὸν άγώνα των οἱ άνθρωποι χρεωστοῦν να είνε φρόνιμοι και σοβαροί. Και ὀφείλουν προσέτι να μᾶς κάμνουν να αἰσθανώμεθα

ὅτι διανοίγεται εις αὐτούς ἐν ελευθέρων και εὐτυχῆς μέλλον, τοῦ ὁποίου τὸ λυκαυγῆς μόλις αὐτὴν τήν στιγμήν άρχίζει ν' ανατέλλῃ. Ὁ ἦρωας παρεξηγεῖται και συκοφαντεῖται, ἀλλ' αὐτὸς άδυνατεῖ να συγκρατηθῆ ἀπὸ τοῦ να διαφωτίσῃ και να διορθῶσῃ τὰ χονδροειδέστερα σφάλματα και ελαττώματα ὁποιοῦδήποτε ανθρώπου· ετοιμάζεται πάλιν να προσθέσῃ νέαν δύναμιν και τιμὴν εις τήν εξουσίαν του και νέας αξιώσεις ἐπὶ τής καρδίας σου, αἱ ὁποῖαι κατ' ανάγκην θά σε κάμουν πτωχότερον, εάν ἐλησμόνησες τὸν ἑαυτόν σου και δέν ἐφρόντισες να φυλάξῃς τούς δεσμούς σου μ' ἐκείνον, αἰξάνων τὸν πλοῦτόν σου. Νέα ἔργα είνε αἱ μόναι δικαιολογίαι και ἐξηγήσεις τῶν παλαιῶν, πού ὁ εὐγενῆς άνέχεται να προσφέρῃ ἢ να δέχεται. Εάν ὁ φίλος σου σε δυσηρέστησε, δέν πρέπει να καθήσῃς και να συλλογιζεσαι, ἐπειδῆ ἐν τῷ μεταξὺ θά ἔχασε πλέον τὸ συμβάν ἀπὸ τήν μνήμην του και ἐδιπλασίασε τήν δύναμίν του να σε ὑπηρετήσῃ, και πριν ακόμη προφθάσῃ να σηκωθῆς θά σ' ἐπιδαμψίωσῃ τὰ δῶρα του και τὰς εὐλογίας του.

[Τὸ τέλος εις τὸ προσεχές]

Μετάφρ. Θ. Χ. ΦΩΦΡΑ

ΤΑ ΝΕΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΤΡΑΜ

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΟ ΣΤΡΩΣΙΜΟΝ ΤΩΝ ΔΡΟΜΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ

ΑΔΑΛΒΕΡΤΟΣ ΒΟΥΖΕΝ*

Εἰς τὰς κρίσιμους περιστάσεις, ἃς διέρχεται κατὰ τοὺς τελευταίους μάλιστα μῆνας ὁ ἑλληνισμός, είναι ἐπίκαιρος ἡ φυσιογνωμία τοῦ διαπρεποῦς γερμανοῦ συνταγματάρχου Ἀδαλβέρτου Βούζεν, ὅστις πλέον ἢ ἅπαξ ὕψωσεν ἐν τῷ γερμανικῷ τύπῳ κραυγὴν ἀγανακτήσεως ὑπὲρ τῶν δικαίων τής μικρᾶς και ὑπὸ τόσων ἐθνικῶν και ἄλλων περισπασμῶν ταλαιπωρουμένης Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τὰς τάξεις τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ δέν συνεθίσαμεν ν' ἀκούωμεν φιλικούς και παρηγόρους λόγους και διὰ τούτο ἡ τόσον εἰλικρινῆς και αὐθόρμητος ἐκδήλωσις τῶν συμπαθῶν αἰσθημάτων τοῦ γερμανοῦ συνταγματάρχου πλήττει εὐαρέστως τὰς εὐπαθεστεράς χορδὰς τής ἑλληνικῆς καρδίας.

Ὁ Ἀδαλβέρτος Βούζεν ὑπῆρξε πάντοτε πολῦτιμος και πιστὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ σύμβουλος· ἐγένετο δὲ κατὰ δύναμιν ένθερμος πρόμαχος τῶν δικαίων αὐτοῦ ὅσας ἐπρόλεμψεν αὐτὰ ἡ δημοσία γνώμη, ὑπὸ τής συμφεροντολογικῆς πολιτικῆς ὀρισμένων κύκλων ρυμοληθηθεῖσα. Αἱ φυσιογνωμίαι τοιούτων εὐγενῶν φίλων είναι δίκαιοι να καθίστανται γνωστοί εις τοὺς εὐρυτάτους κύκλους τοῦ πανελληνίου.

* Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁ Boysen ἐδημοσίευσεν ένθουσιῶδες ἄρθρον περὶ Κρήτης εις τήν «Ἐφημερίδα τής Ἄνω Ἑσσης», ἀναγνωσκομένην ἀπὸ τοὺς ἀκαδημαϊκούς κύκλους τοῦ Μαρβούργου, και ἕτερον περὶ τής «Στρατιωτικῆς καταστάσεως τής Ἑλλάδος» εις τήν «Ἐθνικὴν Ἐφημερίδα» τοῦ Βερολίνου, τὸ ἔγκριτον ὄργανον τοῦ ἐθνικοφιλελευθέρου κόμματος τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλίου.

Ὁ Βούζεν κατάγεται ἐξ ἀρχαίας βοραιοφριζικῆς οἰκογενείας, συγγενεούσης μετὰ τής οἰκογενείας τοῦ ἥρωος Ἐδλεφ Κνούτσεν, ὅστις ἔνεκα τοῦ ὑπὲρ τής ελευθερίας τής πατρίδος αὐτοῦ άγώνος, ὃν εἶχεν ἀναλάβῃ μετὰ τινων ὁμοφρόνων, ἐθανατώθῃ ἀπανθρώπως τῇ διαταγῇ Χριστιανοῦ τοῦ Α', Βασιλέως τής Δανίας ἐν ἔτει 1472. Εἰς τὸν γενεαλογικόν πίνακα τής οἰκογενείας Βούζεν ἀναφέρεται σειρὰ δλη διακεκριμένων ἀνδρῶν, ἐπιστημόνων, κληρικῶν, πολιτικῶν, εις τήν σειρὰν δὲ ταύτην δέν κατέχει βεβαίως τήν τελευταίαν θέσιν ὁ γηραιὸς συνταγματάρχης, οὗτινος τὸ στρατιωτικόν στάδιον συμπύπτει μετὰ τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ένδοξον ἐποχὴν τής Γερμανίας. Ὁ Βούζεν μετέσχε τῶν πολέμων τοῦ 1866 και τοῦ 1870, μετὰ μακρὰν δὲ και δόκιμον στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπεσύρθη ὄχι πρὸ πολλοῦ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ, χρηματίσας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διοικητῆς τοῦ 36^{ου} συντάγματος τοῦ Μαγδεμβούργου.

Τὴν Ἑλλάδα ἐγνώρισεν ὁ Βούζεν τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1867, τὰς έντυπώσεις δὲ, ἃς ἀπεκόμισε τότε και κατόπιν, ἰδιαίτερον εἰς διαφόρους ἐξεχούσας ἐφημερίδας και περιοδικὰ, τής πρωτευούσης και τῶν ἐπαρχιῶν, ἀπεκρυστάλλωσε δὲ και εις τὸ πολῦτιμον σύγγραμμά του «Ἡ Ἑλλὰς πρὸ τοῦ πολέμου και μετὰ τούτον» (Griechenland vor und nach dem Kriege).

Ὁ Βούζεν διεκρίθη ὡς δεξιὸς χειριστῆς ὄχι μόνον τής στρατιωτικῆς σπάθης, ἀλλὰ και τοῦ φιλολογικοῦ καλῶμου, δημοσιεύσας πλείστους ὄραιας ταξιδιωτικὰς εἰκόνας και ἀναμνηστικὰς, ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἀνὰ τήν γερσαίαν και νησιωτικὴν Ἑλλάδα περιηγήσεων αὐτοῦ. Μία ἐμβρυϊδῆς ἱστορικὴ και στρατιωτικὴ μελέτη ὑπὸ τὸν τίτλον «οἱ Σουλιῶται» ἐδημοσιεύθη πέρυσι εις ἰδιαίτερον τεῦχος¹.

Ἄλλὰ και ὡς δόκιμος ποιητῆς είναι ἐπίσης γνωστὸς ὁ Βούζεν ἐκ τε τῶν πρωτοτύπων ποιημάτων αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσεν κατὰ καιροὺς εις τήν «Jugend», τὸ χαριτωμένον καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν τοῦ Μονάχου², ὡς και ἐκ τῶν ὄραιων παραφράσεων γεσελληνικῶν ποιημάτων και ᾄσμάτων. Μία ἀπὸ τὰς ὄραιότερας είναι ἡ παράφρασις τοῦ «ὦ λιγυρὸν και κοπτε-

¹ Die Sulioten. Aus der Geschichte eines Heldenvolkes, von Oberst A. Boysen, Leipzig 1907 (Militärische Charakterbilder, Heft 3).

² Πλείστοι ένθουσιῶδεις στίχοι τοῦ Βούζεν, πλήρεις συμπαιθείας πρὸς τοὺς Βοσφούς άγωνιστὰς ἐδημοσιεύθησαν και ἐν τῷ «Burenfreund».

ρόν σπαθί μου». Ίδιαιτέρα συλλογή τῶν ἐμμέτρων τούτων παραφράσεων ἐδημοσιεύθη μαζί με τὴν περὶ Ἑλληνισμοῦ μελέτην¹, εἰς τὴν ὁποῖαν ὡς διὰ καλειδοσκοπίου παρουσιάζει χαρακτηριστικὰ εἰκόνας ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐξαίρων τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ ὑπηρεσίας αὐτοῦ καὶ παραβάλλον αὐτὸ πρὸς τὰς ἄλλας ἀξέστους βαλκανικὰς φυλάς.

Ἐκεῖνο ὅμως διὰ τὸ ὅποιον ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει καθῆκον νὰ εὐγνωμονῇ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν γερμανὸν συνταγματάρχην εἶναι ἡ παρησία καὶ ἡ προθυμία, μεθ' ὧν πάντοτε ὁ διαπρεπὴς ἡμῶν φίλος ὑπέδειξε τὰ ψεῦδη καὶ τὰς παραδοξολογίας, διὰ τῶν ὁποίων ἀσυνειδητοὶ τινες ἢ ἐπιπόλαιοι περιηγηταὶ καὶ δημοσιογράφοι τροφοδοτοῦσι τοὺς ἀφελεῖς αὐτῶν ἀναγνώστας.

Ἐν τῇ περὶ Ἑλληνισμοῦ πραγματεία αὐτοῦ γράφει τὰ ἑξῆς περίπου ὁ Βούζεν· οἱ καθολικοὶ συγγραφεῖς τῶν μέσων χρόνων, θεωροῦντες τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν ὡς ἀσπονδὸν ἐχθρόν, τοῦτο μὲν ἐκ κακοβουλίας, τοῦτο δὲ καὶ ἐξ ἀμαθείας διέσπειρον ἐσφαλμένας καὶ ἀδίκους γνώμας περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ διεκλήρυντον τὴν σφαλερὰν ἀρχήν, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1453 οἱ Ἕλληνες ἔπαυσαν ἀποτελοῦντες ἰδιαιτέρον ἔθνος. (Δὲν εἶναι ἄκαιρον νὰ ὑπομνησθῇ ἐνταῦθα ὅτι καὶ τινες τῶν γερμανῶν ἐπιστημόνων διετύπωσαν τὴν κακόβουλον ἰδέαν ταύτην, ἐν οἷς ἐκ τῶν συγχρόνων ὁ πρό τιμων ἐτῶν ἀποθανὼν ἱστορικὸς τῆς Γένης Γκέλτσερ, τοῦ ὁποίου τὰς σχετικὰς σκέψεις ἀνέγραψε καὶ ὁ Κρουμβάχερ).

Καὶ σήμερον, γράφει περαιτέρω ὁ Βούζεν, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι χωρὶς νὰ ἐξετάσουν βαθύτερον τὰ πράγματα, ἐκφέρουν ἀβασανίστως καὶ ἐπιπολαίως παρομοίας κρίσεις, μὴ ἐκτιμῶντες τὴν πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ἀκατάσχετον κλίσιν τοῦ συγχρόνου ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ δράσιν, ἀλλὰ καὶ καταφρονοῦντες ὡς ἐκ περισσοῦ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἣν πολλάκις ἀγνοοῦσι.

Ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ, δημοσιευθέντι πρὸ διετίας περίπου, ἀντεπεξῆλθεν ὁ Βούζεν δομῆματα κατὰ τῶν κούφων σκέψεων τοῦ Ἐδουάρδου Μυγινδ, ὅστις ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ πηλαφίου καὶ τσίρων» ἐφιλοδόξησε νὰ παρατάξῃ ἐν τῇ «Ἡμερησίᾳ» τοῦ Βερολίνου (Berliner Tageblatt) σειρὰν ὄλην ἀνοησιῶν καὶ σαχλῶν εὐφυολογημάτων περὶ διαίτης τοῦ τουρκικοῦ καὶ τοῦ

ἑλληνικοῦ λαοῦ¹, ἀποδείξας διὰ τῆς ἀνταποκρίσεως ταύτης, ὡς καὶ δι' ἄλλων παρομοίων, ὅτι παρὰ τὴν μακρὰν ἐν Βυζαντίῳ διαμονὴν του δὲν κατώρθωσεν οὐδὲ τὰ στοιχεῖα τοῦ χαρακτῆρος τῶν δύο συνοίκων λαῶν νὰ κατανοήσῃ. Καὶ ἐν τούτοις εἰς τοιοῦτους δοκησιόφους ἔχουν τὸ ἀτύχημα νὰ ἐμπιστεύωνται τὴν πολιτικὴν αὐτῶν πορείαν πολλὰ μεγάλα εὐρωπαϊκὰ φύλλα.

Εὐτυχῶς ἡ Νέμεσις δὲν ἤργησε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἑλληνισμὸν, διότι μετὰ τινα χρόνον ἢ διεύθυνσις τῆς «Ἡμερησίας» ἀπέστειλε τὸν κ. Μυγινδ εἰς Περσίαν, ὁπόθεν θὰ ἐπιστρέψῃ, ὡς ἐλπίζω, σοφώτερος ὁ... εὐφυὴς Ἰουδαῖος δημοσιογράφος.

Τοιαύτας κρίσεις ἐπιπολαίους καὶ μοχθηρὰς ἐνίστε περὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀναγινώσκωμεν πολλάκις, προερχομένας παρὰ προσώπων, τὰ ὅποια δλίγας μόνον ἡμέρας ἢ καὶ ἐκ τοῦ ἀτμοπλοίου μόνον ἐγγώρισαν τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν συνωμίλησαν ἴσως παρὰ μόνον μεκανένα πλεονέκτην λεμβούχον ἢ κανένα αὐθάδη πωλητήν. Ἐμαθον ὅτι τοιαύτας δυσμενεῖς κρίσεις ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως καὶ ὁ εἰς βραχυτάτον χρόνον περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα Γεράρδος Χάουπμαν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν θέλω νὰ πιστεύσω πρὸς τιμὴν τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ.

Ἡ δικαία ἀγανάκτησις, ἣν αἰσθάνεται τις ἐκ τοιοῦτων δημοσιευμάτων, μετατρέπεται εἰς ἱκανοποίησιν καὶ θυμηδίαν εἰς βᾶρος τῶν γραψάντων, ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσιν ἄνδρες, ὡς ὁ συνταγματάρχης Βούζεν, φίλοι τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας, ἀνασκευάζοντες αὐθορμήτως τοιαύτας τερατολογίας, δηλητηριαζούσας τὴν κοινὴν γνώμην ἐναντίον ἐνὸς ὀλοκλήρου ἔθνους, μὴ δυναμένου νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὰς προσοπτομένας αὐτῷ μομφὰς ὑπὸ μερικῶν ἀνθρώπων, ἔχόντων χαλαρὸν τὸ μέτρον τῆς εὐσυνειδησίας.

[Βερολίνον]

ΒΟΡΕΙΟΣ

¹ Παραθέτω ἐνταῦθα ἐν χαρακτηριστικὸν ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἄρθρου τοῦ Βούζεν (Oberhessische Zeitung τοῦ Marburg, 27 Ἰανουαρίου 1907), ἐκ μεταφράσεως τοῦ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ φιλέλληνος καθηγητοῦ τῆς ἱατρικῆς κ. Ἀχιλλέως Ρόζε· «Ἀνέγνωμεν κατ' αὐτὰς ἄρθρον τοῦ Ἐδουάρδου Μυγινδ, ἐν ᾧ ἀνέγραψεν οὗτος ὅτι ἡ ἑλληνικὴ τῶν Ἑλλήνων τροφή ἀπὸ ἑκατονταετηρίδων ἐπιφέρει τὸν ἐκφυλισμὸν αὐτῶν καὶ ὅτι ὁ κ. Μυγινδ δύναται νὰ ὁσφραίνεται ἐξ ἀποστάσεως χιλιόμετρον χωρίον Ἑλλήνων ἀλιεῶν παρὰ τὸν Βόσπορον, ὅπερ εἴη κυρίως ἐκ τσίρων. Ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπαντᾷ εἰς τὸν συνεργάτην τῆς «Ἡμερησίας» ὅτι δὲν ἀμφισβητῶ τὴν ὑπέροχον δύναμιν τοῦ ὄργανου τῆς ὁσφρησεῶς του· διότι, ἀφοῦ οἱ ὁμοεθνεῖς του ἀπὸ διαχιλίων περίπου ἐτῶν προστρέβουσι τὰς ρίνας των εἰς τὰς προθήκας τῶν καταστημάτων ἵνα ρινηλατῶσιν ἀγοραστὰς παλαιῶν ἀναξυρίδων, πιθανὸς ἐκ κληρονομικότητος νὰ κατέχωσιν ὑπέροχον ὁσφρατικὴν δύναμιν».

K. KOKAEN

ΣΥΡΑΝΟ ΔΕ ΜΠΕΡΖΕΡΑΚ

¹ Sammlung neugriechischer Gedichte, verbunden mit einer Studie über den Hellenismus von Oberst A. Boysen.

ΑΙ ΦΙΛΙΑΙ ΤΟΥ ΓΚΑΪΤΕ *

ΚΑΡΛΟΤΤΑ ΔΕ ΣΤΑΪΝ

Τὸ πάθος τοῦ Γκαΐτε διὰ τὴν κυρίαν δὲ Σταΐν εἶνε τὸ κατακόρυφον σημεῖον τῆς ἐρωτικῆς ζωῆς τοῦ ποιητοῦ. Δὲν εἶνε πλέον ὁ φλογερὸς νεανίας τῶν ἀγροτικῶν εἰδυλλίων τοῦ Σεξενχάιμ καὶ τοῦ Βένσαρ. Ἡ μελαγχολία του ἢ νοσταλγική ἔχει κατευνάσει τὴν ὀρμὴν τῆς πρώτης του διαχυτικότητος. Ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὰς αἰσθηματικὰς ὑπερβολὰς τῆς πρώτης νεότητος ἢ ἐρωτικῆς ψυχῆ τοῦ Γκαΐτε εἶνε προετοιμασμένη πλέον διὰ νὰ παραδοθῆ εἰς τὴν γλυκύτητα ἀγάπης διαρκοῦς καὶ ἡρέμου.

Ἡ Καρλόττα Σταΐν ἦτο ἀκριβῶς ἡ γυναῖκα, ἢ ὁποία ἐταίριαζεν εἰς τὰ νέα ἰδανικά τοῦ αἰωνίου ἐρωτευμένου. Ἐὰν ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἡρνεῖτο νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς πόθους τοῦ ἐραστοῦ της, κατώρθωσεν ὁμως νὰ τὸν συγκρατῆ μετὰ δεσμὰ τῆς φιλίας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν γαλήνην, τὴν ὁποίαν αὐτὴ μόνη εἴξευρε νὰ σκορπᾷ εἰς τὴν καρδίαν του. Ἡ πνευματικὴ αὐτῆς γυναῖκα ὑπῆρξε φίλη, σύντροφος πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη ἐμπνεύστρια ὑπῆρξεν ἐρωμένη, κατὰ τὴν ὑψηλοτέραν σημασίαν τῆς λέξεως.

Ὁ Γκαΐτε τὴν ἐγνώρισε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς διαμονῆς του εἰς Βάιμαρ, ὁπότεν ταραγμένος ἀκόμη ἀπὸ τὸν χωρισμὸν του μετὰ τὴν Λιλὴν, ἐζητεῖ νὰ ναρκώσῃ τὸν πόνον του μέσα εἰς τὴν μελαγχολίαν τῶν ἀναμνήσεων. Καί, μόλις τὴν εἶδεν, ἐνόησεν ὅτι ἡ ψυχὴ του ἦτο ἰδική της.

Αἱ πρώται σελίδες τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἐρωτικῆς ἱστορίας, ἢ ὁποία διήρκεσε δέκα ἔτη, εἶνε γεμάται ἀπὸ τὴν ταραγμένην ὑπερευαίσθησιαν τοῦ ποιητοῦ, ἀπὸ τὰς ὑπερμέτρους ὀρμὰς τῆς καρδίας του. Πότε τὸν τρομάζει ἡ δύναμις τοῦ νέου πόθου του, τὸν ὁποῖον φοβεῖται ὅτι δὲν θὰ εἰμπορέσῃ ποτὲ νὰ ἱκανοποιήσῃ, πότε ἀπελπίζεται μετὰ τὴν ἐπιφυλακτικότητά, μετὰ τὴν ὁποίαν ἡ βαρῶν ἀντιμετωπίζει τὰς ἀπεριοκίπτως φλογερὰς διαχύσεις του.

Καὶ τὰ ποιήματα αὐτὰ συναισθήματα τῆς περιπαθοῦς ψυχῆς του ἐκδηλώνονται εἰς στίχους σπανίας ὠραιότητος, οἱ ὁποῖοι τιμοῦν τὸσον

ἐκείνον ὅπου τοὺς ἔγραψεν, ὅσον κ' ἐκείνην ἢ ὁποία τοὺς ἐνέπνεεν.

*Τὸ νυκτερινὸ τραγοῦδι τοῦ ὀδοιπόρου*¹

ὦ! ἐσύ, ποὺ ζῆς ἐτὸν οὐρανό,
Καὶ γαληνεύεις κάθε λύπη, κάθε πόνο,
Ποὺ χύνεις βάλσαμο διστό,
Σ' ὅποιον διπλὸν ἔχει τὸν πόνο,
Ἄ! τῆς ζωῆς μ' ἐκούρασεν ἡ τρικυμία!
Θλίψη τί θέλουμε ἢ χαρὰ τόσο μεγάλη;
Γαλήνη μου γλυκειά
Ἔλα, ὦ! ἔλα ἐστὴν καρδιά μου πάλι.
(Μετάφρ. ΑΛΕΞ. ΜΑΥΡΟΥΔΗ)

Παρηγοριὰ τῶν δακρύων

Γιατί ἡ τόση σου ἢ θλίψη
Σὰν ὄλα γύρω εἶνε φαιδρά;
Φαίνεται ἀπὸ τὰ μάτια σου
Πὼς βέβαια ἔχεις κλάψει.
Κι' ἂν ἐκλαψα ἐστὴν ἐρημιά μου
Ὁ πόνος μου εἶνε δικός μου,
Καὶ πὼς κυλοῦν γλυκὰ τὰ δάκρυα
Πὼς ἀλαφρόνουν τὴν καρδιά!.

Εὐθύμοι φίλοι σὲ προσμένουν
ὦ! ἔλα μέσ' ἐστὴν ἀγκαλιά μας!
Κι' ὅ,τι κι' ἂν ἔχῃς χάσει,
Πάψε νὰ κλαῖς τὸν πόνο σου.

«Μέσ' ἐστὴς φωνῆς καὶ τὰ τραγοῦδιὰ σας,
Δὲν νοιώθετε τὸ τί μὲ βασανίζει.
Ἄχ ὄχι, δὲν τὸ ἔχω χάσει
Αὐτὸ ποὺ μοῦ λείπει τόσο».

Σήκω μὲ θάρρος τότε γλήγορα!
Βλαστάρι εἶσαι νέο,
Ἡ νεότη σου ἔχει τὴ δύναμι
Καὶ τὴν ὀρμὴ κατακτητοῦ.

Ἄχ! νὰ τὸ κατακτῆσω δὲν μπορῶ,
Εἶνε ἀπὸ μένα μακρὰ πολὺ,
Πλανᾶται τόσο ὑψηλά, λάμπει τόσο ὠραία,
Ὅπως τὸ ἄστρο ἐκεῖνο πέρα».

Τ' ἄστρα δὲν τὰ ποθεῖ κανεὶς,
Μόνο ποὺ εὐφραίνεται ἐστὴ λάμπει τους,
Καὶ ὄλος γοητεία τὰ θωρεῖ
Τῆς γαλανῆς τῆς νύχτες.

«Θωρῶ κ' ἐγὼ γοητευμένος
Μέρες καὶ μέρες!
Νὰ κλαίω τὴ νύκτα μόνο ἀφήστε με,
Νὰ κλαίω ὅσο μπορῶ».

¹ Τοῦ ποιήματος αὐτοῦ ἔχουν γίνῃ καὶ ἄλλαι δύο μεταφράσεις, ἢ μὲν ἀπὸ τὸν κ. Ἄγιν Θερόν, ἢ δὲ ἀπὸ τὸν κ. Μ. Μαλακάσην, δημοσιευμένα κ' αἱ δύο εἰς τὰ «Παναθήναια».

ἦλθεν ἐπὶ τέλους ἡ ἡμέρα, ὅτε ἡ βαρῶν ἐκάμφθη ἀπὸ τὸν ἀκούραστον πόθον τοῦ ποιητοῦ. Ὁ δεσμὸς τῶν ἦτο τόσο μυστικός, ὥστε ἀμφιβάλλον ἀκόμη οἱ κριτικοί, ὡς πρὸς τὴν φύσιν τῶν σχέσεών των. Ὁ Γκαΐτε ἐκρυπτεν, ὡς ὁ φιλάργυρος, τὸν θησαυρὸν τοῦ ἐρωτος ποὺ τοῦ ἐχάρισεν ἡ Καρλόττα. Μόνον τὰ γραμματα τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὴν φίλην του ἀποκαλύπτουν τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν δύο ἐραστῶν.

«Διαρκῶς σὲ βλέπω πλαί μου, — τῆς ἔγραφε κάποτε — ἡ παρουσία σου δὲν μ' ἐγκαταλείπει ποτέ».

Καὶ μίαν ἄλλην φορὰν

«Ἀγαπημένη Λόττε, ἐννοῶ σήμερα φανερώτατα ὅτι εἶσαι τὸ ἥμισυ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Δὲν εἶμαι πλέον ἐλεύθερος. Ἐγίνες τὸ ἀποκοῦμι ὅλων μου τῶν ἀδυναμιῶν, συνεπλήρωσες ὅλα μου τὰ χάσματα».

Καὶ αὐτὴ ἡ περιπαθεστάτη ἐπιστολή, γραμμένη γαλλικᾶ:

«Ἡ ἀγάπη μου γιὰ σένα δὲν εἶνε πλέον πάθος, εἶνε ἀρρώστια, ἀρρώστια ὁμως πλέον προσφιλιῆς ἀπὸ τὴν τελειότεραν ὑγίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν θέλω νὰ γιαιρευθῶ. Δὲν ἔχω ἄλλον πόθον ἀπὸ τὸ νὰ σοῦ εἶμαι ἀρεστός, νὰ σὲ κάμω εὐτυχισμένην, ὅσον μοῦ εἶνε δυνατόν, νὰ γίνωμαι κάθε μέρα πλέον ἄξιός τῆς τρυφερότητός σου».

Αὐτὴν τὴν μέθην τῆς καρδιάς τὴν εὐρίσκομεν εἰς τὰ ποιήματα τὰ ὁποῖα ἀφιερῶναι ὁ Γκαΐτε κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὴν φίλην του. Εἶνε σχεδὸν θρησκευτικὴ ἢ συγκίνησις, ἢ

ὁποία διαπνέει τοὺς στίχους αὐτοὺς τοὺς ὁποῖους ἐλάξευσεν ὁ ποιητὴς μετὰ στοργὴν ἐπάνω εἰς ἀρχαίους ρυθμούς, διὰ νὰ ψάλλῃ τὴν τελειότητα τῆς εὐτυχίας του.

Νυκτερινοὶ στοχασμοὶ

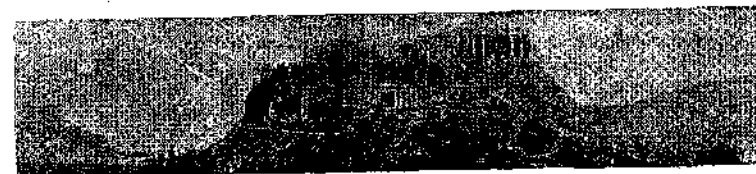
Σὰς λυκάμαι δύστην' ἄστερια
Ποὺ ὠραῖα καὶ λαμπρὰ φεγγεβολάτε
Ποὺ πρόθυμα φωτίζετε τὸ ναυτὴ σὲ τρικυμία,
Δίχως ἀμοιβὴν ἀπὸ θεοῦ ἢ ἀπ' ἀνθρώπου.
Γιατὶ δὲν ἀγαπάτε, δὲν γνωρίζετε ποτέ τὸν ἔρωτα.
Ἄπαντα, οἱ αἰώνιες ὄρες
Ὅδηγοῦν τῆς λεγῶνες σας σὲ ἀπειρο τ' οὐρανοῦ,
Τί ταξεῖδι δὲν ἐκάματε
Ἐνῶ ξεκουράζομαι στὴν ἀγάλη τῆς καλῆς μου
Ξεχνῶντας καὶ σὰς καὶ τὰ μεσάνυχτα;

Τὸ κύπελλον τοῦ ἐρωτος, ἀλλοίμονον! δὲν εἶνε ἀνεξάντλητον. Δροσίζοντας ἀδιακόπως μετὰ αὐτὸ τὰ διψασμένα χεῖλη των, τὸ ἐκένωσαν μετὰ χροὶ πυθμένους. Τὸ πάθος τοῦ Γκαΐτε διὰ τὴν Καρλότταν ἤρχισε νὰ σβύνη ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Εἰμποροῦσεν ὁμως νὰ καυχθῆ ἢ βαρῶν, ὅτι δὲν τὴν ἐγκατέλειπε χάριν ἄλλων ἐρωτικῶν περιπετειῶν. Τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1786, ὁ Γκαΐτε ἐφευγεν ἀπὸ τὸ Κάρλσβαδ διὰ τὴν Ἰταλίαν, διὰ τὸ προσκύνημα αὐτὸ εἰς τὴν χώραν τοῦ ἡλίου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τόσο καιρὸν εἶχε κατὰ νοῦν. Μόνον αἱ θεαῖα γραμμαὶ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας τέχνης εἰμποροῦσαν νὰ κάμουν τὸν Γκαΐτε νὰ λησμονήσῃ τὴν ἰδανικὴν του ἐρωμένην. Ἡ ἀναδυομένη Ἀφροδίτη διαδέχεται εἰς τὴν καρδίαν του τὴν Καρλότταν Σταΐν. Διὰ μίαν τοιαύτην ἀντίζηλον εἰμποροῦσεν ἢ βαρῶν νὰ εἶνε ὑπερήφανος.

[Ἀκολουθεῖ]

(Μετάφρ. Α.Θ. Θ.)

ERNST VIERLING

Ἡ ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν τῆς Ἰταλίας ἐπιτροπὴ τοῦ Βερολίνου ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ διεθνή γραμματόσημα, τὰ ὁποῖα θὰ πωληθοῦν παντοῦ.

Εἰς τὸ Wild West τῆς βορείου Ἀμερικῆς οἱ ἀκροαταὶ εἰς τὸ θέατρον ὄταν θέλουν νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἐπιδοκιμασίαν των καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν των σφυρίζουν δαιμονιωδῶς! Ὁ Καρούζο ὄταν ἐτροχούδησε διὰ πρώτην φοράν ἐκεῖ, ἐκευφημήθη κατ' αὐτὸν τὸν πικρὰ-δοξον τρόπον. Κατ' ἀρχάς μὴ γνωρίζων τὸ τοπικὸν αὐτὸ ἔθιμον, ἐνόμισεν ὅτι τὰ σφυρίγματα ἦσαν ἀποδοκιμασίαι. Φύσει ὁμως ἀτάραχος δὲν ἔδωσε σημασίαν εἰς τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐξήτησε ἀπὸ τὸν ἱμπρεσαρίον του ἐξηγήσεις. Ὁ ἱμπρεσαρίος, ὁ ὁποῖος ἐσφύριζε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ παρυσήγια, τοῦ εἶπε μὲ ἀγωνίαν

— Τί κάθεσαι; Ἔβγα λοιπὸν νὰ εὐχαριστήσης.

Καὶ μετὰ τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐννοίας τῶν σφυριγμάτων ἐκείνων, ὁ Καρούζο ἐξῆλθεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ὑψοχρίσθη τὸ ἐνθουσιασμένον κοινόν.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῆ πρωτοβουλία τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδελφὰ τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2271.50
Ἀπὸ μίαν παράστασιν τοῦ «Γυιὸς
τοῦ Ἰσκιου» Φρ. 135 . . . Δρ. 142.40
Δρ. 2413.90

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλίγον ποσὸν εἶναι 3,500
περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ

ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἐξῆσαν καὶ ζοῦν
μὲ τοὺς στίχους τοῦ ἕμνητοῦ τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν
«Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ *Γυμναστικὴ κατὰ τὸ σουηδικὸν σύστημα* ὑπὸ
I. E. Χρυσάφη. Ἀθήναι, Τυπογρ. «Βετία» δρ. 6.

Ἡ *Υγιεινὴ, ἐπιδημιολογία, ἀροθεραπεία, ἐναρκτή-
ριος λόγος Ἀγγελικῆς Γ. Παναγιωτάτου.* Ἀθήναι,
Τυπογρ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

Ἡ *Παρθενών*, ἔτος Β', Πειραιεύς, Τυπογρ. Ταρου-
σοπούλου.

Ἡ *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία*, κατάλογος τῶν ἐν Ἑλλάδι
ἢ ὑπὸ Ἑλλήνων ἀλλοχρῶ ἐκδοθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ
ἔτους 1907, ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. Ἀθήναι, Τυπ. Σακελ-
λαρίου (ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπετηρίδος Γ).

Ἡ *Ζωὴ μου*, ὑπὸ Δ. Βικέλα, Ἀθήναι, Σύλλογος
ὠφελ. Βιβλίων. δρ. 2.50 φρ. 3.

Ἡ *Χαρούμενη Ἐπιστήμη* ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Σαρα-
φίδη, Κάϊρον, φρ. 2 1/2.

Ἡ *Δημήτριος Βερναρδάκης καὶ τὸ ἔργον του*, διά-
λεξις Δημ. Γ. Κακλαμάνου. Τεργέστη 1907, δρ. 1.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ. Εἰς τὸ περὶ τῆς φήμης τοῦ Αὐτοκρά-
τορος Ἰωάννου Παλαιολόγου ἄρθρον τοῦ τελευταίου
τεύχους τῶν «Παναθηναίων» διόρθωσε κατὰ τὴν μετα-
γραφὴν τῆς φήμης τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου
τὸ ὑστ(ε)ρον εἰς τὸν βασιλ(ε)α εἰς ἐτ(ε)ρον . . .

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητὴς τῶν «Παναθηναίων» ὁ ὁποῖος
ἐγγράφει ἕΝΑ νέον συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συν-
αποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς
δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρου
καταλόγου.

Διατιμῶμεν χάριν εὐκολίας τὰ βιβλία τῆς Α' Σειρᾶς
πρὸς Δρ.—Φρ. 1 ἕκαστον καὶ τῆς Β' Σειρᾶς πρὸς 3.

Τὰ βιβλία θ' ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομι-
κῶν τελῶν.

Ἄλλ' ἐπιτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀνα-
λαμβάνομεν ν' ἀποστείλωμεν ὅ,τι δήποτε βιβλίον μᾶς
ζητηθῆ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν
ἐγγραφὴν.

Κάθε συνδρομητὴς μᾶς ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν
φίλον ἢ συγγενῆ φιλαναγνώστην, διατεθειμένον νὰ
ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἑνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν
φίλον ἢ συγγενῆ ἄς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ
«Παναθηναία». Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρο-
μητὰς μᾶς εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἓναν χωριστὰ
ΜΕΓΙΣΤΗ ὁμως θὰ ἦναι ἢ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις
τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἢ ἐξ αὐτῆς πρόοδος καὶ
βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Σειρὰ Α'. — Πρὸς δρ. 1 ἕκαστον

X. Ἄννης: Ἐδῶ κ' ἐκεῖ.
Δ. Βικέλας: Λουκῆς Δάφας, διήγημα.
N. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὲς ψυχῆς, δρᾶμα.
Δ. Γρ. Καμπούρογλου: Mémoires du Prince N. Ypsilanti.
K.M. Κωνσταντόπουλος: Ἱστορία τῆς βυζαντ. τέχνης.
Κώστας Λαδόπουλος: Χαμένη εὐτυχία, δρᾶμα.

Σπ. Λοβέρδος: Ἡ Ἅγία Πόλις.
M. Μαλακάσης: Ἡ Κυρὰ τοῦ Πύργου, δρᾶμα.
Γ. Μαυρογιάννης: Βυζαντ. τέχνη καὶ καλλιτέχνη.
Σπύρος Μελᾶς: Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσκιου, δρᾶμα.
Ἄντ. Μηλιαράκης: Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρ-
χαία Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.
Ὁμοία Κεφαλληνίας.

Κίμων Μιχαηλίδης: Σάν Ζωὴ καὶ σάν Παραμυθί.
Παῦλος Νιρβάνης: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δρᾶμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.

Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.
Τὸ Χελιδόνι, δρᾶμα.
Ἄσκαρ Οὐάιλδ: Σαλώμη, δρᾶμα.
Σπυρίδων Παγανέλης: Πάρεργα Φύλλα.

Κωστῆς Παλαμᾶς: Ὕμνος εἰς τὴν Ἀθηρᾶν.
I. Πολυλάς: Ἡ Φιλολογικὴ μᾶς Γλῶσσα.
Γ. Στρατιγγῆς: Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ.
Λεῦκωμα «Παναθηναίων»: 20 καλλιτεχν. εἰκόνες εἰς τὸ
σχῆμα τῶν «Παναθηναίων».

Σαρτυριατικὸν Ἡμερολ.: Ἔτος 1906.
» 1907.

Σειρὰ Β'. — Πρὸς δρ. 3 ἕκαστον

Γρηγόριος Ξενοπούλος: Μαργαρίτα Στέφα.
Διηγήματα Σειρὰ Α'.
» » Β'.
» » Γ'.

Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος,
6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος.

Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα—Ἐκδ. «Παναθηναίων».